

Mišljenja roditelja o primjeni terapijske priče u odgoju djeteta

---

Dorđević, Tina

Master's thesis / Diplomski rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Teacher Education in Rijeka / Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet u Rijeci**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:189:031827>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-23**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education - FTERI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Tina Đorđević

Mišljenja roditelja o primjeni terapijske priče u odgoju djeteta

DIPLOMSKI RAD

Rijeka, 2018.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI
Diplomski sveučilišni studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Mišljenja roditelja o primjeni terapijske priče u odgoju djeteta
DIPLOMSKI RAD

Predmet: Savjetovanje

Mentor: doc.dr.sc. Sanja Skočić Mihić

Student: Tina Đorđević

Matični broj: 0299008405

U Rijeci,
lipanj, 2018.

ZAHVALA

Na početku bih se zahvalila svim ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja koji su mi pružili povjerenje i omogućili mi da provedem istraživanje u sklopu izrade ovog rada.

Veliku zahvalnost dugujem svim profesoricama i profesorima na Učiteljskom fakultetu u Rijeci koji su me kroz ovih pet godina izgradili kao osobu, poticali me da budem bolja i dobijem sigurnost u sebe i svoj budući rad.

Od srca hvala moj mentorici doc.dr.sc. Sanji Skočić Mihić na svakoj pomoći, savjetu, riječi pohvale, uloženom trudu i izdvojenom vremenu.

Hvala moj obitelji koji su vjerovali u mene od samog početka, motivirali me i dali mi snage da završim još jednu etapu u svome životu.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam diplomski rad izradila samostalno, uz preporuke i savjetovanje s mentorom. U izradi rada pridržavala sam se Uputa za izradu diplomskog rada i poštivala odredbe Etičkog kodeksa za studente/studentice Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju.

SAŽETAK

Terapeutske priče u odgoju djeteta se koriste kako bi se vratio balans i reguliralo ponašanje djeteta. Stručnjaci ističu pozitivne učinke korištenja terapeutskih priča na djetetov razvoj. Cilj ovog rada bio je ispitati iskustva roditelja o primjeni dječje literature i pozitivnim učincima priče na ponašanje djeteta, spremnost i mišljenja roditelja o primjeni terapeutskih priča u odgoju djeteta.

Istraživanje je provedeno na uzorku od 198 roditelja iz područja Rijeke i okolice, Duge Rese i Svete Nedjelje. Konstruirane su skale dobrih metrijskih karakteristika.

Roditelji su u većoj mjeri posvećeni čitanju i pričanju priča i poznaju pozitivne učinke priča, a izjavljuju da osrednje sudjeluju u edukacijama, prate edukativne emisije i literaturu za roditeljstvo i da ih odgajatelji i stručni suradnici osrednje potiču i savjetuju oko korištenja dječje literature s odgojnim ciljem. U većoj mjeri su doživjeli pozitivne učinke priče na ponašanje djeteta. Jedan do dva puta mjesečno pripovijedaju priče i slikovnice, a dva do tri puta godišnje posuđuju priče, terapeutske priče i problemske slikovnice.

Rezultati usmjeravaju na potrebu sustavnijeg educiranja roditelja za korištenjem terapeutske priče, a kao jedan od oblika je informiranje od strane odgajatelja u odgojno – obrazovnim ustanovama. Navedene su preporuke za roditelje kako čitati i pripovijedati priču djetetu te su preporučeni oblici aktivnosti koje se mogu provoditi nakon pričanja priče.

Ključne riječi: terapeutska priča, roditelj, odgojni utjecaj, biblioterapija

ABSTRACT

Therapeutic stories in child upbringing are used to restore balance and regulate the child's behavior. Experts point out the positive effects of using therapeutic stories on child development.

The aim of this paper was to examine the parent's opinion on the application of therapeutic stories and picture books in the child's upbringing.

The study was conducted on a sample of 198 parents in the area of Rijeka and its surroundings, Duga Resa and Sveta Nedjelja. Scales of good metric characteristics have been constructed.

To a greater extent parents are dedicated to reading and telling stories and they know the positive effects of the story and declare mediocre participation in education and follow educational editions and literature for parenting and educators and associates mediocre encourage and advise them on the use of children's literature with educational goals. To a greater extent, they have experienced the positive effects of stories on the behavior of a child. They tell stories and picture books one to two times a month, and borrow stories, therapeutic stories, and problem pictures, two or three times a year.

The results point to the need to systematically educate parents for the use of therapeutic stories, and as one of the forms is information from preschool teachers in educational institutions. Recommendations are given for parents on how to read and tell the story to a child and there are recommended forms of activities that can be carried out after the story is told.

Keywords: therapeutic story, parent, educational influence, bibliotherapy

SADRŽAJ

1. UVOD	2
1.1. Priče za djecu	3
1.1.1. Slikovnice	3
1.1.2. Bajke	4
1.2. Terapeutske priče	6
1.2.1. Model sastavljanja terapeutske priče	7
1.3. Primjena priča u odgoju djeteta	10
1.3.1. Dječje ponašanje i njegovo prepoznavanje	10
1.3.2. Pozitivni učinci priča na dječje ponašanje	12
2. SVRHA, CILJ I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA	16
3. METODE ISTRAŽIVANJA	19
3.1. Uzorak ispitanika	19
3.2. Mjerni instrument	20
3.3. Način prikupljanja podataka	22
3.4. Metode obrade podataka	23
4. RASPRAVA I REZULTATI	24
4.1. Iskustva roditelja u svezi dječje literature	24
4.2. Iskustva roditelja o pozitivnim učincima priča na ponašanje djeteta	27
4.3. Roditeljska spremnost na primjenu priča u odgoju djeteta	28
4.2.1. Razlike u roditeljskoj spremnosti na primjenu priča u odgoju djeteta u odnosu na nezavisne varijable	30
4.4. Učestalost roditeljskog pripovijedanja i posuđivanja priča / slikovnica	34
4.4.1. Razlike u roditeljskoj učestalosti pripovijedanja i posuđivanja priča / slikovnica u odnosu na nezavisne varijable	36
4.5. Aktivnost nakon pročitane priče	39
4.6. Preporuke za roditelje u čitanju i pripovijedanju priča	40
5. ZAKLJUČAK	42
6. LITERATURA	45
7. PRILOZI	48

1. UVOD

Pričanje i čitanje priča dragocjeno je sredstvo u odgoju predškolske djece. Nepochjenjiva je važnost pričanja priča i nesporno je da one imaju terapijski i iscjeljujući učinak na ponašanje djece. Perrow (2003: xv) tvrdi da priče imaju sposobnost dodirnuti dušu i srce, da mogu dohvatiti, pokrenuti i izliječiti na mnogim razinama. Perrow (2010) je u svom bogatom iskustvu pisanja terapijskih priča i terapijskom pripovijedanju djeci i odraslima opisala kroz brojne primjere moć koju imaju priče u "iscjeljenju" problematičnog ponašanja djece koristeći metaforu da su „svijetlo koje je raspršilo tamu“.

Velički (2013) smatra da roditelji i ostale odrasle osobe uključene u rad s djecom, razumiju želje djece i njihovu potrebu da im se priča, no usprkos tome pričanje i pripovijedanje se često potiskuje i zanemaruje te se zaboravlja u kojoj mjeri pričanje doprinosi cjelokupnom razvoju dječje osobnosti (kognitivnom, emocionalnom, socijalnom, etičkom i govornom razvoju).

Osim dobro i pomno odabrane terapijske priče za dijete, veliku ulogu imaju njihovi prenosioci, odnosno roditelji. Ljubetić (2012) smatra kako su roditelji prvi učitelji svoje djece i kako je jedna od najvažnijih kompetencija roditelja poznavanje i pravovremeno korištenje određenih odgojnih metoda. U kontekstu korištenja priča, ključna su pitanja odabira priče, način pričanja i ciljevi koji se žele postići u trenutku kada se roditelj odluči koristiti priču kako bi pomogao djetetu u određenoj problemskoj situaciji u kojoj se našlo.

Teorijski dio ovog rada odnosi se na definiranje priče, bajke, problemske slikovnice te objašnjenje terapijske priče (definicija, model sastavljanja i njezin učinak na ponašanje djece). Uz to, prikazan je i pregled istraživanja pozitivnih učinaka priča kao i savjeta za roditelje u kontekstu čitanja priča i slikovnica.

Predmet istraživanja ovog diplomskog rada jest mišljenje roditelja o primjeni terapijske priče u odgoju djeteta.

1.1. Priče za djecu

Priča se može definirati kao „*usmeno ili pismeno pripovijedanje različite duljine, u prozi ili stihu, o povijesnim ili izmišljenim događajima*“ (Perrow, 2010:44). Ista autorica (2010; 2013) navodi da se radi njihove složenosti i bogatstva priče mogu opisati korištenjem metafora, pa se za priču može reći da je: „*poput vjetra koji dolazi s udaljenih mjesta*“ (Bašumani, narod iz Južne Afrike prema Perrow, 2010:44), da je „*zdjela puna hranjivih sastojaka*“ (Xhosa narod prema Perrow, 2010:45), „*neočekivano putovanje*“, „*lijek za dušu*“, „*iscjeljiteljski alat*“ (Perrow, 2013:4) „*oruđe za preživljavanje*“ ili kako ih Bergner (2007) naziva „*moćnim napravama*“. Priča se prema Perrow (2010) može usporediti i s vodom, jer kako što voda uvijek pronade put kroz stijenu tako i priča pronade put u ljudsko srce. U ranom i predškolskom periodu djeci su namijenjene različite književne vrste priča i knjiga: slikovnice, bajke, terapijske priče za djecu ili priče koje pomažu.

1.1.1. Slikovnice

Slikovnica ili prva knjiga u životu djeteta je skup malenih slika, odnosno ilustracija (Hlevnjak, 2000; Zalar, Kovač-Prugovečki i Zalar, 2009). U slikovnicama je naglasak stavljan na ilustracije kojima se izražava glavni i najbitniji dio misli te se slikovnice i vrednuju kroz tu njihovu temeljnu odliku: sliku (Čačko, 2000; Hlevnjak, 2000). Zalar i suradnici (2009) navode da slikovnica: (1) podrazumijeva ozbiljno proučavanje umjetnosti koja se izražava kombinacijom likovnog i literarnog izraza, (2) omogućuje djetetu prijelaz iz situacijskog konteksta u carstvo simbola koje „izriču“ crteži i slova u tajanstvenom odnosu i da je (3) svrha slikovnice pomoći djetetu otkriti svijet i medij pisane riječi, razviti govor i obogatiti fond riječi te zadovoljiti dječju potrebu za novim.

Čačko (2000) navodi četiri funkcije slikovnice: (1) informacijsko – odgojna pruža djetetu odgovore na mnoga pitanja i probleme i uči dijete da je slikovnica (knjiga) izvor znanja te pomoć pri razumijevanju veza, promjena, odnosa među stvarima i pojavama, (2) spoznajna funkcija slikovnice omogućuje djetetu da provjerava svoje spoznaje, znanja, iskustva i stavove, (3) iskustvena pruža djetetu uvid

u svijet koji ne poznaje, primjerice gradsko dijete iz slikovnice može spoznati život na selu i naučiti o domaćim životinjama, (4) estetska funkcija slikovnice u djetetu razvija osjećaj ljepote, izaziva u njemu emocije i utječe na ukus djeteta i (5) zabavna funkcija slikovnice, ne manje važna, može poslužiti djetetu kao prijatelj s kojim se igra i zabavlja, a trenuci provedeni uz knjigu trebaju biti veseli i zabavni jer dijete najbolje uči kroz igru.

Nadalje, slikovnica se može baviti određenom problemskom situacijom u životu djeteta vezanim uz djetetove osjećaje, zdravlje, osobine njegove ličnosti i ponašanje, te uz odnose u obitelji i društvu (Danev, Dragoja i Suton, 2006). U Hrvatskoj je ovaj tip slikovnica nazvan problemskim slikovnicama. Djelatnici Odjela za djecu i mladež Gradske knjižnice Knjižnica grada Zagreba (Danev, Dragoja i Suton, 2006) izradili su anotacije koje obrađuju određene emocije kojima se bavi problemska slikovnica, a to su: bijes, ljubav, ljubomora, osjećaj odbačenosti, strah i tuga. Problemske slikovnice imaju istaknuto mjesto u razvoju dječje pismenosti i razvoja govora, kao i razvoja moralnih i etičkih vrijednosti i često pokrivaju teme koje mogu imati iscjeliteljski utjecaj i na djecu koja se suočavaju s različitim razvojnim problemima (Skočić – Mihić, Riman i Zoričić, 2016). Zalar i suradnici (2009) govore da nema dogovora oko točnog određenja problemske slikovnice, tako da jedni teoretičari tvrde da ona iznosi situaciju u kojoj se dijete može naći, te iz koje može izaći služeći se autorovim rješenjem, drugi pak tvrde da je u problemskoj slikovnici iznesen problem, ali nije ponuđeno rješenje nego je otvoreno za različite interpretacije, dok se treći teoretičari usmjeravaju na način na koji je problem predstavljen čitatelju, a ne toliko na rješenje problema. Slijedom toga, isti autori (2009) ističu da najčešće njihov suodnos određuje hoće li određena slikovnica biti problemska ili ne.

1.1.2. Bajke

U hrvatskom jezičnom portalu bajka (od arhaičnog glagola bajati, vraćati, čarati, ali izvorno pripovijedati) imenuje književna djela u kojima se susreću zbiljski i nadnaravni svijet. Isti portal definira bajku kao kratku poetsku priču fantastična sadržaja o nevjerojatnim doživljajima realnih bića i susretima s nerealnim bićima. Pintarić (2008) tvrdi da je bajka jednostavna prozna vrsta koju karakterizira čudesna pretvaranja, prepoznatljivi i magični likovi, borba dobra i zla, nagrade i kazne,

postavljanje uvjeta i kušnji te čarobni predmeti i čarobna pretvaranja. Perrow (2010) bajke, u širem smislu riječi, opisuje kao narodne priče iz različitih kultura iz različitih dijelova svijeta. Ona tvrdi kako su bajke “bezvremenske“ i ispričane jezikom koji je razumljiv svoj djeci svijeta. Zadovoljavaju dječju potrebu za maštanjem i čuđenjem te daju utjehu i nadu. U bajkama “dobro“ je često prikazano kao “lijepo“, a “loše“ kao “ružno“. U njima se često prikazuje određeni problem koji se mora riješiti, zapreka ili sukob dobra i zla. Ta napetost radnje i različita raspoloženja koje izaziva, „*potreban su trening razvoja duše zdravog djeteta*“ (Perrow, 2010:78).

Grgurević i Fabris (2012) navode da je bajka prvi dom emocionalne inteligencije djeteta. Ona dijete uči pozitivnim emocijama poput strpljenja, požrtvornosti i istinoljubivosti te kako se nositi s negativnim emocijama (pohlepa, zavist, laž, škrtost,...). Bajke omogućuju djeci razvoj mašte, igre imitacije i preuzimanje uloga junaka i junakinja iz priče. Djeca u kreativnoj igri izmišljaju nove situacije, prizore i rasplete, razvijaju motoričke i govorne sposobnosti, uče rješavati probleme, surađivati s drugima, uče se ljubavi, empatiji, pravdi i istini.

Ortner (2016) ističe kako bajke ostavljaju snažan dojam na djecu i mogu poslužiti u terapijske svrhe. Isti autor smatra da čarolije, iznenađenje iz jastuka i tajni znakovi motiviraju djecu da se kroz igru bave svojim problemima i da aktivno rade na svojem ponašanju. Nadalje, Ortner (2009) ističe da su bajke namijenjene i djeci i odraslima te da pridonose bliskosti odrasloga i djeteta te stvaraju ozračje koje može postati temeljem njihove komunikacije. Tako je primjerice, poticanje djeteta na likovno izražavanje jedan od načina povezivanja odraslih s djecom. S tim se slaže i Kondić (2012) koja smatra kako dječji crteži i slike predstavljaju most između djeteta i roditelja, pomoć za prošireni razgovor te za bolje razumijevanje dječjeg doživljaja. Po njoj, takva komunikacija otvara prostor za rješavanje različitih problema djeteta. Nadalje, Ortner (2016) naglašava kako bajke mogu roditeljima pružiti podršku pri ispravnom motiviranju djece i boljem razumijevanju njihove problematike te mogu poslužiti roditeljima kako bi djecu odučili od ružnih navika (neurednost, lijenost, prigovaranje i sl.). No, više o terapijskim učincima priča bit će opisano u sljedećem poglavlju.

1.2. Terapeutske priče

Perrow (2010:xvi) daje definiciju terapeutskih priča kao „*priče koje pomažu vratiti ravnotežu, balans ili cjelovitost u slučajevima kada je ponašanje na neki način izašlo iz ravnoteže*“. Po njoj, svaka priča koja je smiješna, tjera na plač i suze može iscjeljivati i djelovati ozdravljajuće. Ista autorica (2010) smatra kako narodne priče i bajke zahvaljujući bogatoj naraciji i mnogim raspletima imaju terapeutski potencijal, mogu pružiti nadu i ohrabrenje u teškim životnim situacijama i mogu pomoći slušatelju u pronalaženju izlaza iz istih. Ben Okri (1996, prema Perrow, 2010:xvi) opisuje priče kao „*tajnovite i moćne...svoj posao obavljaju u tišini i skrovitosti. Marljivo rade sa svim nutarnjim materijalima uma i sebstva. I mijenjajući vas, postaju dio vas*“. Perrow (2010; 2013) naglašava kako je vrlo važno razviti naviku i iskustvo slušanja priča koje služe kao „*ljekoviti balzam*“ u specifičnim situacijama, te tvrdi da osim iscjeljujućeg potencijala, terapeutske priče mogu razviti i ojačati dječju koncentraciju, aktivirati maštu, djelovati na određeno ponašanje i njegovu promjenu. Ovakav oblik priče „*pruža medij za iscjeljenje koje omogućava djeci da započnu maštovito putovanje, umjesto da slušaju lekcije ili izravne upute za ponašanje*“ (Perrow, 2013:5).

Kapović Vidmar i Lacovich (2017:12) objašnjavaju kako terapeutske priče na svakog djeluju drugačije, svaka ih osoba drugačije interpretira i svatko u pričama prepoznaje ono što je njemu važno i to povezuje sa svojim problemom, odnosno „*slušatelj će se doživljaj razlikovati od čitateljeva, i upravo je to najveća vrijednost svake priče*“.

U kontekstu terapeutskih priča, javlja se i pojam biblioterapija, koju Moore-Hart (1998, prema Dirks, 2010:7) opisuje kao „*snažna tehnika koja pomaže djeci da razumiju sebe, svoju prošlost i svoju kulturnu baštinu*“. Dirks (2010:7) daje jednostavnu definiciju biblioterapije kao „*korištenje knjiga u terapeutske svrhe*“.

Potrebno je naglasiti kako je važno poznavanje osnovnih načela sastavljanja terapeutske priče. Priču odrasli mogu samostalno osmisliti, ali moraju imati u vidu određene smjernice kojima se treba voditi kako bi priča bila što kvalitetnije napisana i kako bi pomogla određenom djetetu i njegovom specifičnom ponašanju. U tom

procesu osmišljavanja priča Perrow (2010; 2013) opisuje model sastavljanja terapijske priče opisan u nastavku.

1.2.1. Model sastavljanja terapijske priče

Točan recept kako napisati ili analizirati terapijsku priču ne postoji. Tako Perrow (2010) nudi određene praktične savjete pomoću kojih odrasli samostalno mogu napisati određenu terapijsku priču za određeno ponašanje djeteta. Kao što se vidi iz Slike 1 model sastavljanja terapijske priče čini trodjelna struktura: metafora, putovanje i rasplet. Dijelovi su međusobno povezani te se u priči isprepliću, ali radi lakšeg razumijevanja u daljnjem tekstu bit će zasebno objašnjeni.

Slika 1: Grafički prikaz trodjelne strukture sastavljanja terapijskih priča autorice Perrow

Metafora ili - „sjemenje za priču“ (Perrow, 2010:60) ključni je sastojak sastavljanja terapijskih priča. Ona se ukratko može definirati kao skraćena poredba (Perrow, 2010) ili kao jezična figura koja prenosi značenje iz jednog konteksta ili objekta na drugi (Bašić, 2011). Odnosno, Perrow (2013) ističe da metafora dodiruje dječje srce, da je duhovni učitelj, pjesnik i pripovjedač koji šalje sugestivne i snažne poruke djetetu te može prikazati jednu stvar kao neku drugu i tako može proširiti ljudski pogled na svijet te osvježiti i oživiti njegovu percepciju. Nadalje, ista autorica (2010) objašnjava kako metafora pomaže izgraditi imaginativnu poveznicu u onoga koji sluša. Tako primjerice, za malo dijete koje živi u svijetu mašte, štap postaje mač, zmija, most ili nešto drugo. Metaforom u priči mogu se upotrijebiti životinje koje predstavljaju određeno dijete ili grupu djece. Perrow (2010) savjetuje da ako se radi o djevojčici koja voli štipati drugu djecu, umjesto osmišljavanja priče u kojoj je bila neka djevojčica koja je voljela štipati, može se upotrijebiti metafora raka. Pa tako, priča

može ići u smjeru da rak svojim kliještima ozljeđuje svoje prijatelje na plaži. Pored raka u priču se uvode i tzv. metafore zapreke odnosno njegovi nezadovoljni prijatelji (hobotnica, zvijezda, galeb). Opisana priča se može pronaći u Prilogu 2. Uz njih u priči treba postojati “pomoćna“ metafora, primjerice kornjača koja pomaže raku kontrolirati svoja kliješta. Bašić (2011) tvrdi kako je potrebno dobro razmisliti o riječima i metafori koja će se koristiti u određenoj priči, jer način na koji se koristi metafora ima značajne posljedice za zdravlje djeteta. Tako Bašić (2011) smatra kako se upotrebom neprikladnih riječi ili metafora može loše utjecati na dijete i njegov dobar osjećaj identiteta, dok se empatičnom metaforom može pomoći u izlječenju, osviještenju i vraćanju u ravnotežu. Kako bi pronašli prikladnu metaforu za određeno dijete Perrow (2013) savjetuje da se odgovor može pronaći u djetetovim najdražim životinjama, igračkama, mjestu stanovanja ili u njegovoj neposrednoj okolini te je potrebno paziti da se upotrebom određene metafore dijete ne preplaši, jer bi priča trebala djecu osnažiti, ohrabriti i dati mu razumijevanja s kojim će zakoračiti u budućnost.

Putovanje je strukturalni dio terapijske priče pomoću kojeg se gradi napetost, razvija priča i dolazi do uspostave cjelovitosti odnosno vraćanja u ravnotežu (Perrow, 2010; 2013). Napetost se u putovanju gradi uplitanjem metafora “zapreka“, a rasplet se postiže “pomoćnim“ metaforama. Napetost se može postići ponavljanjem određenih dijelova priče, pjesmice ili rime, uvođenjem novih likova i raznih prepreka u priči. Perrow (2003:4) na jednom od svojih predavanja objašnjava „*kako za mlađu djecu (tri do četiri godine) putovanje treba biti jednostavno: ponavljanje istog iskustva, pjesme ili rime tijekom cijele priče, dok za stariju djecu putovanje treba biti kompleksnije, uključujući nekoliko obrata i zadataka na putu prema cilju*“. Pri planiranju putovanja u priči, Perrow (2013) naglašava kako je potrebno obratiti pažnju na sljedeće smjernice: (1) odabrati vrstu “kretanja“ u priči: u linearnom kretanju (na početku priče se javlja neuravnoteženo ponašanje koje se na kraju vraća u ravnotežu) ili kružno kretanje (u početku je ponašanje uravnoteženo, zatim se ravnoteža narušava da bi se na kraju ponovno uspostavila) i (2) zabilježiti glavni slijed događaja, a potom dodati detalje kako bi se priča lakše gradila te bila otvorena za izmjene i promijene smjera.

Pisanje putovanja je najteži dio u sastavljanju priča, ali navedene smjernice predstavljaju početnu točku u osmišljavanju terapijske priče. Perrow (2010) ističe da

je najbolji način za dobivanje osjećaja napetosti i razumijevanja putovanja pročitati što veći broj dječjih priča.

Rasplet predstavlja kao ponovno uspostavljanje ravnoteže i harmonije u situacijama koje su bile izvan ravnoteže (Perrow, 2010). Smatra važnim da rasplet bude pozitivan, djeluje ozdravljujuće te vraća djetetu osjećaj samopouzdanja i snage za suočavanje s vlastitim strahovima ili problemima. Osim toga, rasplet ne smije izazvati osjećaj krivnje kod djeteta. U priči se dijete ne etiketira te se njegova ponašanja ne osuđuju ili omalovažavaju. Rasplet treba izazvati olakšanje, a ne pobuditi određene negativne emocije kod djeteta. Treba biti jasan u onome što želi postići i tako treba pobuditi svijest kod slušatelja. No, premda rasplet treba biti pozitivan, on isto tako treba biti realističan i ne smije nuditi više od stvarnog života. Tako primjerice, kada se priča piše za dijete rastavljenih roditelja, kraj ne bi trebao sugerirati da je u budućnosti moguća pomirba. Umjesto toga, predlaže Perrow (2010), priča može govoriti o dva prekrasna vrta u kojima se dijete igra i u koja prelazi pomoću specijalnih vrata koja se otvaraju dogovorenih ritmom (primjerice pjesmom koja se djetetu može pjevati). Osim za dijete, rasplet može djelovati blagotvorno i iscjeljujuće i za roditelje ili nekog tko čita priču. Pa tako u navedenom primjeru priče za rastavljene roditelje, može se nalaziti skrivena poruka za njih: poruka o odgovornosti, primarnoj dužnosti i uvažavanju djetetovih potreba.

Onaj tko smišlja priču ima veliku dogovornost zahvaćanja šire slike. Roditelj često piše u skladu sa svojim vrijednostima i uvjerenjima, dok terapeut i odgajatelj pri osmišljavanju priče trebaju uzeti u obzir obiteljsku kulturu i njihova vjerovanja.

1.3. Primjena priča u odgoju djeteta

Raymond M. Bergner (2007), istraživač na Odjelu za psihologiju, sveučilišta Illinois, u svom radu navodi kako je prednost priča u tome što su jasne i ne dovode u zabludu te su "izvučene" iz poznate kulture i znanja, pa se prema tome mogu koristiti bez potrebe novog učenja. Dodaje da će putem priče slušatelj bolje čuti važne ideje i smanjiti svoju zbunjenost razmišljanjem o vlastitom problemu. Bergner (2007) ističe kako se priče pamte i kako ih se individue često sjećaju i naglašava kako priča „osvjetljava“ put prema promjeni.

Fontana (2007:16) ističe kako priče govore o univerzalnim aspektima humanosti: „*životnom iskustvu, emocijama, nadama i strahovima*“ te načinu reagiranja u određenim okolnostima u kojima se pojedinac nađe. Prema istom autoru (2007) priča ima iznimnu moć i veliki utjecaj na djecu iz razloga što ona potiče dječju maštu i upućuje je novim i uzbudljivim smjerovima, pa katkad i u ono nestvarno. Nadalje, Fontana (2007) kaže kako pričanje i opisivanje oživljavaju priču te uvlače dijete u situaciju koja je u svojoj biti emocionalna. Dijete odgovora simpatijama, a njegova sposobnost suosjećanja i intuitivnog razumijevanja se širi. Priča vodi dijete u neočekivano putovanje, uzbuđuje ga, čini ga sretnim, zabrinutim, tužnim, a konačni rasplet rastjeruje svaku napetost i ostavlja dijete s pozitivnim osjećajem. Sudjelujući u takvim pričama, dijete usvaja znanja koja potom može primijeniti kako bi se suočilo s određenim problemom poput tjeskobe, straha, frustracije, razočarenja ili ljutnje. Terapeutska priča upravo ima tu iscjeljujuću moć, vraća ravnotežu i cjelovitost i može utjecati na promjenu dječjeg ponašanja (Perrow, 2010).

1.3.1. Dječje ponašanje i njegovo prepoznavanje

Kada se govori u kontekstu djece predškolske dobi Perrow (2010:46) objašnjava kako je ponašanje „*način na koji dijete djeluje*“, a ono može biti pozitivno (suradnja, pomaganje, ljubaznost, iskrenost, dijeljenje i sl.) ili negativno (agresija, neiskrenost, pohlepa, nepoštovanje i sl.). Djetetovo ponašanje uvelike ovisi o njegovim emocijama kao pokretačima reakcije na neki događaj (Slunjski, 2013:7). Slunjski (2013) navodi kako način izražavanja emocija može biti više ili manje prikladan određenoj situaciji odnosno može biti adekvatan situaciji na koju se reagira

ili pak može biti prenaplašen (burne reakcije). Osim emocija, na dječje ponašanje utječu mnogi čimbenici, a Perrow (2010) navodi: dob i stadij razvoja, individualnost, kulturnu pozadinu, zadovoljenje osnovnih potreba, opće stanje, okruženje (obiteljsko, vrtićko, vršnjačko) i drugo. Ista autorica (2010) naglašava kako je važno da se dječje ponašanje zna tumačiti i prepoznati, odnosno da se zna napraviti razlika između onoga što se smatra problematičnim ponašanjem te nečega što je primjerena reakcija na određen podražaj ili situaciju, primjerice bijesni ispad dvogodišnjeg djeteta nakon što mu se nametne ograničenje očekivana je reakcija i normalno je da trogodišnje dijete donese igračku iz vrtića kući, što se ne bi trebalo smatrati krađom već potrebom djeteta da poveže obiteljsku i vrtićku okolinu. Longo (2010) objašnjava kako se neprihvatljivo ponašanje djeteta može gledati kao jedan od njegovih nedjelotvornih načina kojima pokušava zadovoljiti neku svoju temeljnu psihičku potrebu. Bitno je znati koje je ponašanje zahtjevno i problematično i kako ga prepoznati. Perrow (2010) opisuju zahtjevno i problematično ponašanje kao ono ponašanje koje nanosi štetu drugoj osobi ili okolišu, kojim se dijete može ugroziti ili ozlijediti, koje ne odgovara djetetovoj dobi, prikladno ponašanje na pogrešnom mjestu i u pogrešno vrijeme i ponašanje koje predstavlja stalan problem.

Perry Good (2009) ističe kako roditelji trebaju odrediti cilj svog ponašanja i razmisliti koja su to djelotvorna i neprisiljavajuća ponašanja pomoću kojih se uistinu može pomoći djetetu za razliku od prisiljavajućih i nedjelotvornih ponašanja kojima se ne postiže željeni rezultat. Perry Good (2009) daje primjer kako roditelji često na neprihvatljiva ponašanja djece viču, zapovijedaju i prisiljavaju što kod djece izaziva još više negativnih reakcija. Zato je vrlo važno, kako ističe i Perrow (2010), da roditelji, odgajatelji i ostali koji su uključeni u rad s djetetom, posjeduju znanje o razvojnim fazama i "normama" djetinjstva te neprestano procjenjuju vlastiti pristup odgoju kako bi bili sigurni da i sami ne pridonose problematičnom ponašanju djeteta. U tome, svima koji rade s djecom, mogu pomoći neka od pitanja za samoprocjenu koja navodi Perrow (2010) prikazana u Tablici 1.

Tablica 1: Popis pitanja za samoprocjenu roditeljskog ponašanja prema Perrow (2010:51).

Popis pitanja za samoprocjenu roditeljskog ponašanja	
1.	Pružate li primjer pozitivna ponašanja?
2.	Postavljate li jasne, pravedne i dosljedne granice?
3.	Pružate li pravi primjer u socijalnim vještinama, poučavate li dijete tim vještinama?
4.	Primjećujete ili poželjno ponašanje? Ohrabrujete li ga?
5.	Preusmjeravate li negativno ponašanje?
6.	Provodite li kvalitetno vrijeme s djetetom?

Zahtjevno ponašanje djeteta “liječi“ se na mnoge načine, a jedan od načina koji spominje Perrow (2010) jest sagledavanje ponašanja na kontinuumu vraćanja ravnoteže (od bezobzirnog prema obzirnijeg, od neurednog prema urednom, od neiskrenog prema iskrenom i sl.) koja se može postići primjenom terapijske priče na suptilan, ali učinkovit način. Za potrebe ovog rada, u daljnjem radu dat će se pregled istraživanja pozitivnih učinaka priče na dječje ponašanje te iskustva roditelja u primjeni priča u odgoju djeteta.

1.3.2. Pozitivni učinci priča na dječje ponašanje

Perrow (2010, 2013) se prisjeća mnogih primjera u kojima je priča pozitivno utjecala u odgoju njezina tri sina. „*Prisjećajući se svih radosti i muka pri podizanju svoja tri sina, moram reći da me uistinu iznenadio uravnotežujući učinak bogatog “jelovnika“ sastavljenog od prirodnih ljepota i narodnih priča...*“ (Perrow, 2010:18). Pored mnogih primjera, ističe priču „Mali kućni duhovi“ koja je potaknula njezinog sedmogodišnjeg sina da se ujutro ustaje prije svih i čisti kuću kako bi pomogao svojoj majci. U originalnoj priči, dječak pokušava pronaći male kućne duhove kako bi pomogao svom bolesnom ocu, ali uskoro shvaća kako je on taj koji mu treba pružiti pomoć.

Priča se može učinkovito upotrijebiti i u rješavanju problema s kojima se susreće većina roditelja, kao što je na primjer postojanje Djeda Božićnjaka. To se posebno osjeti u obiteljima u kojima djeca ima stariju braću ili sestre. Perrow (2010) je u toj situaciji ispričala priču starijim sinovima koja govori o tome kako se Djed

Božićnjak pretvara u duha darežljivosti kad djeca narastu toliko da i sama mogu dijeliti darove. Ta priča je potaknula stariju braću da sastave popis darova za rođake, pripreme darove i samostalno ih omotaju, a Perrow (2010) je istu priču ispričala i najmlađem sinu kad je za to došlo vrijeme.

Priča može imati terapijski učinak i u vrlo teškim i zahtjevnim okolnostima. Perrow (2010) je ispričala svoje iskustvo prilikom svog posjeta Južnoj Africi. Jedna mlada majka ju je zamolila da pomogne njezinom trogodišnjem sinu kojeg je spolno zlostavljala dadilja. Dječak je bio zaražen spolno prenosivom bolešću i imao je poteškoća s mokrenjem. Nakon što je upoznala dječaka i vidjela što ga zanima, Perrow je odlučila osmisliti priču „Rođen za kralja“ (priča se nalazi u Prilogu 3) koja govori o putovanju koje se sastojalo od ulaska iz svijetla dana u mračni dvorac te ponovnog izlaženje na svijetlo, pri čemu je princ u priči morao pronaći unutarnju snagu i samopouzdanje. Nakon što je dva mjeseca pričala ovu priču, majka je potvrdila njezin terapijski učinak.

Carlson i Arthur (1999) su proveli studiju slučaja sa šestogodišnjim dječakom koji je manifestirao problematična ponašanja (udaranje druge djece, bježanje od kuće) i bio je zanemarivan od majke koja je konzumirala drogu. Nakon što je prošao 23 terapije koje su uključivale terapijsku igru i čitanje priča (napisane kako bi reflektirale iste probleme s kojima se dječak susretao), dječak je postajao veseliji i smireniji, a najveći pokazatelj je bio taj što nije napao dječaka u školi koji ga je gurnuo već je pronašao način da mu oprost i sukladno u priču koju je slušao.

Čitajući i zanimajući se za kulturu Južne Afrike, Perrow (2010) se upoznala s plemenom Bušmana koji danima lutaju pustinjom i djeci pričaju priče kako bi djeca zaronila u maštu i zaboravila na dosadu ili zadirkivanja. Dodaje i sličan primjer pričanja priča djeci kako bi mirno sjedila dok ih se češlja ili dok im se vlasite pregledava od nametnika.

Priča ponekad, osim na djecu, može pozitivno djelovati i na roditelje. Primjer takve priče je „Prekrasna kraljica“ koju je napisala Suzan Perrow (2010) za majku troje djece koja su se stalno tukla. Majka je izgubila osjećaj samopoštovanja i trebala joj je pomoć pri pronalasku svoje unutarnje snage i ljepote. Navedena priča imala je izraziti terapijski učinak na majku. Priča je pomogla majci da se osjeća bolje te je potaknula

majku da priču čita svojoj djeci. Djeca su priču iznova slušala, a novo uspostavljeni ritual čitanja vratio je sklad u njihovu kuću.

Killick i Boffey (2012) su sakupili niz pozitivnih iskustava koje su imali udomitelji s djecom, pa tako navode primjer jednog oca Aluna koji je teško održavao svoju komunikaciju s dječakom Dylanom kojeg je udomio. Kada bi ga Alun pitao kako je bilo u školu, Dylan bi odgovarao s kratkim odgovorima kao što su „Dobro“ ili „U redu“. Alun se tada dosjetio da bih mogao pričati Dylanu priče, pa je započeo s pričanjem priča o svom danu na poslu, što je potaknulo Dylana da na isti način opiše svoj dan u školi i to je rezultiralo njihovom boljom komunikacijom. Nadalje, Killick i Boffey (2012) navode primjer jedne majke koja je privremeno udomila petogodišnjeg dječaka koji je volio slušati bajku o tri prašćića. Kasnije, je majka doznala da je dječak jedan od troje djece koji su udomljeni na različitim mjestima. Iako je mislila da je možda neprikladno čitati priču, nastavila je shvativši koliko ju je dječak uživao slušati i koliko se uključivao u cjelokupni proces čitanja.

Osim što se djetetu može pružiti pomoć pričajući mu priču, tako i veliku važnost ima i djetetovo vlastito pričanje i pripovijedanje. S tim u vezi, radeći s djecom iz naroda Xhosa iz južne Afrike, Smith (2007) je spoznao važnost dječjeg pričanja i dijeljenja njihovog vlastitog iskustva. Smith (2007) je otkrio kako čitanje i pričanje priča ne omogućuje samo podjelu znanja već im je najveća uloga omogućavanje vlastitog izražavanja. Djeca su mu pričala priče o svojim predcima i on je spoznao duboku snagu povezivanja dječjih tegoba s tegobama njihovih predaka. Zaključio je da koliko god dijete može biti tužno, usamljeno ili suočeno s određenim problemom, ono može pronaći duboku utjehu i savladati prostor koji ga dijeli s odraslom osobom dijeleći svoje iskustvo pričanjem priča.

Priča pozitivno djeluje i na druge aspekte dječjeg razvoja kao što je kognitivni i govorni razvoj. Istraživanje o pozitivnim učincima priče na kognitivan razvoj djeteta proveli su Kalb i Ours (2013). U istraživanju se ispitivala važnosti roditeljskog čitanja djeci i došlo se do spoznaje da se rano čitanje djeci u dobi od četiri do pet godina pozitivno manifestira na kognitivne i čitačke sposobnosti u kasnijoj dobi od 10 do 11 godina. Ističu kako su istraživanjem zaključili da pričanje priča djeci u ranoj dobi ima mnoge pozitivne učinke i pruža im povoljan početak razvoja.

Da priče i slikovnice pozitivno djeluju na djetetov govorni razvoj, govori i istraživanje logopeda Dragana Lisice (2004) koji je uz pomoć slikovnice Dicka Brune pod nazivom „Pričaj“ konstruirao tablicu pomoću koje se bilježe podaci tijekom pričanja priče i na taj se način mogu prepoznati razne jezične poteškoće kod djece. U slikovnici se nalaze samo slike, bez teksta, što potiče djecu da sami konstruiraju i izmisle priču iz koje se mogu donositi zaključci ne samo o djetetovom govornom razvoju već o njegovim emocijama i načinu razmišljanja. Osim toga, zanimljiv je nalazak da se većina djece u slikovnici poistovjećivala sa dječakom iz priče koji je pomogao svome novom prijatelju (patuljku).

2. SVRHA, CILJ I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA

Svrha istraživanja je dobiti uvid u roditeljsku perspektivu i iskustva u primjeni dječje literature u odgoju djece.

Cilj istraživanja bio je ispitati iskustva roditelja o primjeni dječje literature i pozitivnim učincima priče na ponašanje djeteta, spremnost i mišljenja roditelja o primjeni terapijskih priča u odgoju djeteta.

Specifični ciljevi su:

1. Utvrditi iskustva roditelja u svezi dječje literature (sačuvanost vlastitih slikovnica, čitanje priča djeci, samostalno osmišljavanje priče djetetu, poznavanje termina i pohađanje edukacija o utjecaju priče na razvoj djeteta).
2. Utvrditi iskustva roditelja o pozitivnim učincima priča na ponašanje djeteta.
3. Utvrditi spremnost roditelja na primjenu priča u odgoju djeteta.
- 3.1. Utvrditi postoje li statistički značajne razlike u spremnosti roditelja na primjenu priča u odgoju djeteta u odnosu na nezavisne varijable (dob, bračni status, grad, stupanj obrazovanja, struka i socio – ekonomski status).
4. Utvrditi učestalost roditeljskog pripovijedanja i posuđivanja priča / slikovnica.
- 4.1. Utvrditi postoje li statistički značajne razlike u učestalosti roditeljskog pripovijedanja i posuđivanja priča / slikovnica u odnosu na nezavisne varijable (dob, bračni status, grad, stupanj obrazovanja, struka i socio – ekonomski status).
5. Utvrditi aktivnosti roditelja nakon pročitane priče.

Hipoteze istraživanja su sljedeće:

H₁: Roditelji iskazuju osrednju razinu iskustvenog doživljaja pozitivnih učinaka priča na ponašanje djeteta.

H₂: Roditelji iskazuju osrednju spremnost na primjenu priča u odgoju djeteta.

H_{2.1.}: Roditelji u dobi od 36 do 51 godine iskazuju višu razinu spremnosti na primjenu priča u odgoju djeteta u odnosu na roditelje u dobi od 23 do 35 godina.

H_{2.2.}: Roditelji koji su u braku iskazuju višu razinu spremnosti na primjenu priča u odgoju djeteta u odnosu na roditelje koji nisu u braku.

H_{2.3.}: Roditelji iz područja Rijeke i okolice iskazuju višu razinu spremnosti na primjenu priča u odgoju djeteta u odnosu na roditelje iz Duge Rese i Svete Nedelje.

H_{2.4.}: Roditelji s višom stručnom spremom iskazuju višu razinu spremnosti na primjenu priča u odgoju djeteta u odnosu na roditelje sa srednjom stručnom spremom.

H_{2.5.}: Roditelji koji su odgojno – obrazovne struke iskazuju višu razinu spremnosti na primjenu priča u odgoju djeteta u odnosu na roditelje drugih struka.

H_{2.6.}: Roditelji s iznadprosječnim socio – ekonomskim statusom iskazuju višu razinu spremnosti na primjenu priča u odgoju djeteta u odnosu na roditelje s prosječnim socio – ekonomskim statusom.

H_{2.7.}: Roditelji koji imaju sačuvane slikovnice iz mladosti iskazuju višu razinu spremnosti na primjenu priča u odgoju djeteta u odnosu na roditelje koji nemaju sačuvane slikovnice iz mladosti.

H₃: Roditelji jednom tjedno pripovijedaju priče / slikovnice, a jednom do dva puta mjesečno posuđuju priče / slikovnice.

H_{3.1.}: Roditelji u dobi od 23 do 35 godine češće pripovijedaju i posuđuju priče / slikovnice u odnosu na roditelje u dobi od 36 do 51 godina.

H_{3.2.}: Roditelji u braku češće pripovijedaju i posuđuju priče / slikovnice u odnosu na roditelje koji nisu u braku.

H_{3.3.}: Roditelji iz područja Rijeke i okolice češće pripovijedaju i posuđuju priče / slikovnice u odnosu na roditelje iz Duge Rese i Svete Nedelje.

H_{3.4.}: Roditelji s višom stručnom spremom češće pripovijedaju i posuđuju priče / slikovnice u odnosu na roditelje sa srednjom stručnom spremom.

H_{3.5.}: Roditelji koji su odgojno – obrazovne struke češće pripovijedaju i posuđuju priče / slikovnice u odnosu na roditelje drugih struka.

H_{3.6.}: Roditelji koji procjenjuju svoj socio – ekonomski status kao iznadprosječan češće pripovijedaju i posuđuju priče / slikovnice u odnosu na roditelje koji procjenjuju svoj socio – ekonomski status kao prosječan.

H_{3.7.}: Roditelji koji imaju sačuvane slikovnice iz mladosti češće pripovijedaju i posuđuju priče / slikovnice u odnosu na roditelje koji nemaju sačuvane slikovnice iz mladosti.

3. METODA ISTRAŽIVANJA

3.1. Uzorak ispitanika

Uzorak čine 198 roditelja djece predškolske dobi. Ispitani su roditelji čija djeca pohađaju sljedeće vrtiće: dječji vrtić Čavlić (N=29, 14,1%), dječji vrtić Vladimir Nazor Kastav (N=22, 10,7%), dječji vrtić Rijeka (N=28, 13,6%), dječji vrtić Malik (N=18, 8,7%), dječji vrtić Maza (N=21, 10,2%), dječji vrtić Duga Resa (N=17, 8,3%) i dječji vrtić Slavuj (N=63, 30,6%).

U istraživanju je sudjelovao 180 žena (87,4%) i 12 muškaraca (5,8%), prosječne dobi od 36 godina, u rasponu od 23 do 51 godine. Najveći broj roditelja je u braku (N=172, 83,5%). Polovica roditelja (N=104, 50,4%) ima dvoje djece, trećina (N=67, 32,5%) ima jedno dijete, a šestina (N=24, 17%) ima troje ili više djece. Prosječna dob djeteta za kojeg su roditelji ispunjavali upitnik je pet godina, u rasponu od 1,4 do 7,3 godine. Prema stručnoj spremi 40% roditelja ima završenu srednju školu (N=85), 20% završen preddiplomski studij (2 do 3 godine fakulteta) (N=44), 30% završen diplomski studij (N=62), 2,9% doktorat (N=6) i jedan roditelj osnovnu školu (N=1). Dvije trećine roditelja je zaposleno (N=146, 70,9%), a 12,1% nezaposleno (N=25). Petina roditelja (N=46, 22,3%) je odgojno-obrazovne struke, a 72,8% (N=150) ostalih struka. Dvije trećine roditelja (N=145, 70,4%) je procijenilo svoj socioekonomski status kao prosječan, dok ih je petina procijenila iznadprosječnim (N=42, 20,4%). Niti jedan roditelj nije naveo da ima značajno ispodprosječan, ispodprosječan ili značajno iznadprosječan socioekonomski status, a 19 roditelja (9,2%) nije odgovorilo na ovo pitanje.

3.2. Mjerni instrument

Opći podaci o roditelju odnose se na socio-demografske značajke: spol, dob, bračni status, broj djece, grad u kojem roditelj živi, stupanj obrazovanja (osnovna škola, srednja škola, preddiplomski studij, diplomski studij i doktorat), radni status (zaposlen i nezaposlen), roditeljska struka, procjena socio-ekonomskog statusa (značajno ispodprosječan, ispodprosječan, prosječan, iznadprosječan i značajno iznadprosječan) i dob djeteta za kojeg ispunjavaju upitnik.

Sedam dihotomnih varijabli opisuju roditeljska iskustva u svezi dječje literature: sačuvanost vlastitih slikovnica iz mladosti, čitanje priča djeci, samostalno osmišljavanje priče djetetu, poznavanje termina (problemska slikovnica, terapijska priča i priča koja pomaže) i pohađanje edukacija o utjecaju priče na razvoj djeteta. Format odgovora je da i ne. Dvije varijable imaju pitanje otvorenog tipa u kojem roditelji navode edukacije koje su pohađali i upisuju broj sačuvanih slikovnica ili kolekcija iz mladosti.

Skala iskustva s pozitivnim učincima priča na ponašanje djeteta sadrži sedam čestica koje opisuju roditeljsko iskustvo u primjeni priča u odgoju djeteta: (1) Priča je pomogla u nošenju s određenim problemom u odgoju djeteta, (2) Pričanje odabrane priče i slikovnice je pomoglo da se moje dijete lakše nosi u određenoj problemskoj situaciji (gubitku bliske osobe, ljubimca, odvikavanju od pelena, dolasku prinove u obitelj i drugo), (3) Moje je dijete bilo mirnije i zadovoljnije nakon čitanja priče, (4) Priča je utjecala na promjenu zahtjevnog ponašanja mog djeteta (burne reakcije, nedostatak koncentracije, udaranje, vikanje i sl.), (5) Samostalno sam smišljao priče da bi utjecao na promjenu ponašanja svog djeteta, (6) Prilagodio sam određenu priču/slikovnicu potrebama svoga djeteta i (7) Nakon pročitane priče / slikovnice opazim da dijete u igri koristi element priče koje sam mu pričao / čitao. Varijable imaju format odgovora na skali Lickertovog tipa od pet stupnjeva (0 – uopće se ne slažem, 1 – u manjoj mjeri se slažem, 2 – osrednje se slažem, 3 – u većoj mjeri se slažem i 4 – u potpunosti se slažem). Faktorskom analizom izlučen je jedan faktor (svojevrsna vrijednost je 3,813) koji objašnjava 54,57% ukupne varijance. Koeficijent pouzdanosti je $\alpha = 0,859$.

Skala roditeljska spremnost na primjenu priča u odgoju djeteta sadrži 20 čestica koje opisuju iskustva i mišljenja roditelja o čitanju, pričanju i izboru slikovnica i priča za djecu, te sukladno educiranosti za roditeljstvo kao i primjeni priča u odgoju (primjerice „*Pohađam edukativna predavanja/radionice za roditelje, Savjetujem se s odgajateljima oko odgoja svog djeteta, Volim pričati i čitati slikovnice i priče, Pažljivo biram slikovnice koje ću čitati svom djetetu, Smatram da se pričom i slikovnicom može utjecati na promjenu ponašanja djeteta, Odgajatelji me potiču na čitanje priča i slikovnica, Moje dijete voli čitanje priča i slikovnica i druge*). Varijable imaju format odgovora na skali Lickertovog tipa od pet stupnjeva (0 – uopće se ne slažem, 1 – u manjoj mjeri se slažem, 2 – osrednje se slažem, 3 – u većoj mjeri se slažem, 4 – u potpunosti se slažem). Iz skale su izostavljene 3 čestice radi niskih komunaliteta i zasićenja na faktoru: *Volontiram u vrtiću, Kao djetetu su mi pričane i čitane knjige, Moje dijete odabire priče i slikovnice u kojima se može poistovjetiti s glavnim likom.*

Faktorskom analizom, metodom glavnih komponenata, direkt oblimin rotacijom glavnih osi, uz ekstrakciju faktora prema kriteriju svojstvenih vrijednosti većih od 1 i analizom Scree plot, utvrđen je latentni prostor skale i dobivena su četiri faktora koja objašnjavaju 65,546% varijance (prvi faktor 33,301%, drugi faktor 17,347%, treći faktor 7,796% i četvrti faktor 7,102%). Svojevredna vrijednost za prvi faktor je 5,661, za drugi 2,949, za treći 1,325 i za četvrti 1,207. KMO iznosi 0,821. Imenovani su faktori: (1) *Roditeljska posvećenost čitanju i pričanju*, (2) *Educiranje za roditeljstvo*, (3) *Poticaži i savjeti od strane stručnjaka* i (4) *Poznavanje pozitivnih učinaka priča*. Koeficijenti pouzdanosti za pojedine faktore su: $\alpha_1 = 0,863$, $\alpha_2 = 0,764$, $\alpha_3 = 0,801$ i $\alpha_4 = 0,805$.

Skala učestalosti roditeljskog pripovijedanja i posuđivanja priča / slikovnica sadrži 16 čestica koje opisuju različite aktivnosti vezane uz čitanje slikovnica i priča za djecu (na primjer *Čitam problemske slikovnice, Pripovijedam priče, Smišljam terapeutske priče, Smišljam priču za određenu problemsku situaciju, Smišljam priče namijenjene zahtjevnom ponašanju, Posuđujem slikovnice iz biblioteke, Posuđujem terapeutske priče iz biblioteke i Pitam za pomoć odgajatelje ili knjižničara izabrati priču / slikovnicu*). Varijable imaju format odgovora na skali Lickertovog tipa od sedam

stupnjeva (0 – nikad, 1 – rijetko, 2 – mjesečno, 3 – tjedno, 4 – više puta tjedno, 5 – gotovo svakodnevno, 6 – svakodnevno). Faktorskom analizom utvrđen je latentni prostor skale i dobivena su dva faktora koja objašnjavaju 67,558% varijance (prvi faktor 48,453% i drugi faktor 19,105%). Svojstvena vrijednost za prvi faktor je 5,330 i za drugi 2,102. KMO iznosi 0,842. Imenovani su faktorom *Učestalost pripovijedanja priča / slikovnica* i faktorom *Učestalost posuđivanja priča / slikovnica*. Koeficijenti pouzdanosti za pojedine faktore su: $\alpha_1 = 0,892$ i $\alpha_2 = 0,858$. Faktorskom analizom iz skale je izbačeno sljedećih 5 čestica niskog zasićenja na faktor: *Čitam slikovnice, Čitam terapeutske priče / priče koje pomažu, Imam običaj nakon čitanja dati djetetu da izrazi doživljaj putem crtanja, igranja u pijesku ili s lutkama, Omogućujem slušanje auditivnih priča na CD-u i Posuđujem priče / slikovnice iz vrtičke biblioteke.*

Dvije nezavisne varijable opisuju aktivnosti između djeteta i roditelja nakon odslušane priče: (1) Saslušate što dijete želi pričati o priči i odgovarate na njegova pitanja ako ih postavi i (2) Analizirate sadržaj i likove priče i naglasite poruku za djetetov život. Varijable imaju format odgovora na skali Lickertovog tipa od četiri stupnjeva (0 – nikad, 1 – rijetko, 2 – često, 3 – uvijek).

3.3. Način prikupljanja podataka

Istraživanje je provedeno u okviru izrade diplomskog rada na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci. Po primitku administrativne suglasnosti ravnatelja ciljanih ustanova, upitnici su preko ravnatelja ili stručnih suradnika, u omotnicama distribuirani odgajateljima koji su upitnike distribuirali roditeljima. Podaci su prikupljeni pomoću upitnika koji je bio anonimn i dobrovoljan te su roditelji u svakom trenutku mogli odustati od ispunjavanja. Podaci su se prikupljali od ožujka do lipnja 2018. godine.

3.4. Metode obrade podataka

Dobiveni rezultati obrađeni su s pomoću računalnog programskog paketa SPSS 21 (Statistical Package for the Social Sciences). Izračunati su osnovni statistički pokazatelji na pojedinim skalama i nezavisnim varijablama. Faktorskom analizom skala utvrdio se latentni prostor manifestnih varijabli, metodom glavnih komponenata, direktnom rotacijom glavnih osi, uz ekstrakciju faktora prema Guttman kaiserov kriteriju i analizom Cattellov scree testa. Čestice su zbrojene u linearni kompozit i daljnje analize provedene su na linearnim kompozitima. Izračunat je Cronbach alfa koeficijent pouzdanosti za pojedine faktore na skalama. Proveden je Kolmogorov Smirnov test za utvrđivanje normalnosti distribucije rezultata. Za utvrđivanje razlika na linearnim kompozitima skala (faktorima) među grupama ispitanika proveden je Mann–Whitney U test.

4. RASPRAVA I REZULTATI

4.1. Iskustva roditelja u svezi dječje literature

Frekvencije odgovora roditelja o poznavanju termina (problemska slikovnica, terapijska priča i priča koja pomaže), sačuvanosti i broju vlastitih slikovnica iz mladosti, iskustvu o samostalno osmišljenoj priči te pohađanju edukacija o utjecaju priče na razvoj djeteta prikazani su u Tablici 2.

Tablica 2: Frekvencije odgovora roditelja o osobnom iskustvu čitanja i pričanja priča

Čestice	DA	NE	bez
	N(%)	N(%)	odgovora N(%)
Imate li sačuvane slikovnice ili knjige iz Vaš mladosti?	148 (71,8%)	50 (24,3%)	8 (3,9%)
Čitate li ih Vašoj djeci?	138 (67%)	11 (5,3%)	57 (27,7%)
Jeste li ikada samostalno osmislili priču kako biste pomogli Vašem djetetu u rješavanju određenog problema?	165 (80,1%)	30 (14,6%)	11 (5,3%)
Jeste li ikada pohađali edukacije o utjecaju priče na razvoj djeteta?	27 (13,1%)	168 (81,6%)	11 (5,3%)
Je li vam poznat termin problemska slikovnica,	88 (42,7%)	50 (24,3%)	68 (33%)
Je li vam poznat termin terapijska priča,	95 (46,1%)	43 (20,9%)	68 (33%)
Je li vam poznat termin priča koja pomaže.	90 (43,7%)	48 (23,3%)	68 (33%)

Iz Tablice 2 je vidljivo da 71,8% roditelja ima sačuvane slikovnice ili knjige iz mladosti, dok ih 24,3% nema sačuvane, a 3,9% nije odgovorilo na pitanje. Slično, 138 roditelja (od ukupno 148 koliko ih ima sačuvane slikovnice ili knjige iz mladosti) čita sačuvane slikovnice ili knjige svojoj djeci. Interesantan je podatak da većina roditelja (80,1%) navodi da je samostalno osmislilo priču kako bi pomoglo svom djetetu u rješavanju određenog problema, dok 14,6% nije. Svega 13,1% roditelja je pohađalo neki oblik edukacije o utjecaju priča na razvoj djeteta.

Na pitanja o poznavanju termina problemska slikovnica, terapijska priča i priča koja pomaže odgovorilo je dvije trećine roditelja dok jedna trećina roditelja nije odgovorila. Prema izjavama roditelja 46,1% ih poznaje termin terapijska priča,

43,7% termin priča koja pomaže, a 42,7% termin problemska slikovnica. Očekivano, u istraživanju Skočić-Mihić, Trošelj i Zoričić (2017) na uzorku od 141 odgajatelja utvrđeno je da više od dvije trećine odgajatelja izjavljuje da poznaje problemske slikovnice.

Roditeljima je bilo ponuđeno pitanje otvorenog tipa o pohađanju edukacije o utjecaju priče na razvoj djeteta. Odgovorilo je samo 7% roditelja, a odgovori se mogu izdvojiti u tri kategorije: (1) naziv edukacije, (2) mjesto edukacije i (3) oblik edukacije. Frekvencije odgovora roditelja o pohađanju edukacija o utjecaju priče na razvoj djeteta u tri kategorije prikazani su u Tablici 3.

Tablica 3: Frekvencije odgovora roditelja o pohađanju edukacija o utjecaju priče na razvoj djeteta

		N(%)
Bez odgovora		191 (92,7%)
Odgovor		15 (7,3%)
Naziv edukacije	Terapeutske priče	2 (1%)
	Kako bajke utječu na razvoj djeteta	1 (0,5%)
	UNICEF – prve tri su najvažnije	1 (0,5%)
Mjesto edukacije	Fakultet	3 (1,5%)
	Radionica u vrtiću	3 (1,5%)
Oblik edukacije	Samostalna edukacija	1 (0,5%)
	Razgovor sa psihologom	1 (0,5%)

Iz Tablice 3 je vidljivo da je samo 15 roditelja (7,3%) odgovorilo na pitanje o nazivu edukacije koju su pohađali, a one su: Terapeutske priče (1%), Kako bajke utječu na razvoj djeteta (0,5%) i UNICEF - prve tri su najvažnije (0,5%). Osim naziva edukacije, roditelji su upisivali mjesto gdje su sudjelovali na edukaciji i to: fakultet (1,5%) i radionica u vrtiću (1,5%). Kao oblik edukacije, roditelji su navodili samostalnu edukaciju (0,5%) i razgovor sa psihologom (0,5%).

Tablica 4 prikazuje osnovne statističke podatke roditelja o broju sačuvanih slikovnica i kolekcija iz njihove mladosti.

Tablica 4: Osnovni statistički podaci o broju sačuvanih slikovnica i kolekcija iz mladosti

	M (SD)	Min-Max
Broj sačuvanih naslova	12,99 (10,89)	1 - 50
Broj sačuvanih kolekcija	4,48 (8,7)	0 - 50

U Tablici 4 je vidljivo da se broj sačuvanih slikovnica i kolekcija kreće od jedne sačuvane slikovnice / kolekcije pa do 50 sačuvanih slikovnica / kolekcija.

4.2. Iskustva roditelja o pozitivnim učincima priča na ponašanje djeteta

Komunaliteti, faktorska zasićenja i osnovni statistički podaci na Skali *iskustva s pozitivnim učincima priča na ponašanje djeteta* prikazani su u Tablici 5.

Tablica 5: Osnovni statistički podaci na Skali *iskustva s pozitivnim učincima priča na ponašanje djeteta*

	h^2	β	N	M (SD)	Min-Max
Čestice					
Priča je pomogla u nošenju s određenim problemom u odgoju djeteta.	0,573	0,757	187	2,22 (1,18)	0 - 4
Pričanje odabrane priče i slikovnice je pomoglo da se moje dijete lakše nosi u određenoj problemskoj situaciji (gubitku bliske osobe, ljubimca, odvikavanju od pelena, dolasku prinove u obitelj i drugo).	0,601	0,776	187	2,17 (1,33)	0 - 4
Moje je dijete bilo mirnije i zadovoljnije nakon čitanja priče.	0,430	0,656	187	3,16 (0,88)	0 - 4
Priča je utjecala na promjenu zahtjevnog ponašanja mog djeteta (burne reakcije, nedostatak koncentracije, udaranje, vikanje i sl.)	0,576	0,759	187	2,27 (1,20)	0 - 4
Samostalno sam smišljao priče da bi utjecao na promjenu ponašanja svog djeteta.	0,575	0,758	187	2,56 (1,21)	0 - 4
Prilagodio sam određenu priču/slikovnicu potrebama svoga djeteta.	0,592	0,770	187	2,76 (1,10)	0 - 4
Nakon pročitane priče/slikovnice opazim da dijete u igri koristi element priče koje sam mu pričao/čitao.	0,466	0,683	187	2,86 (0,97)	0 - 4
			187	2,57 (0,83)	0 - 4

Vrijednosti na Skali: 0 – uopće se ne slažem, 1 – u manjoj mjeri se slažem, 2 – osrednje se slažem, 3 – u većoj mjeri se slažem, 4 – u potpunosti se slažem

U Tablici 5 je vidljivo da se roditelji u većoj mjeri slažu s tvrdnjama ove skale ($M=2,57$; $SD=0,83$). Roditelji se u većoj mjeri slažu da je njihovo dijete bilo mirnije i zadovoljnije nakon čitanja priče ($M=3,16$; $SD=0,88$), da su nakon pročitane priče / slikovnice opazili da dijete u igri koristi element priče koje su mu pričali / čitali ($M=2,86$; $SD=0,97$), da su prilagodili određenu priču / slikovnicu potrebama svog djeteta ($M=2,76$; $SD=1,10$) i da su samostalno smišljali priču kako bi utjecali na promjenu ponašanja svog djeteta ($M=2,56$; $SD=1,21$). Osrednje se slažu da je priča utjecala na promjenu zahtjevnog ponašanja njihovog djeteta ($M=2,27$; $SD=1,20$), da

je pomogla u nošenju s određenim problemom u odgoju djeteta ($M=2,22$; $SD=1,18$) i da je pričanje odabrane priče i slikovnice pomoglo da se njihovo dijete lakše nosi u određenoj problemskoj situaciji ($M=2,17$; $SD=1,33$).

Slijedom rezultata ne prihvaća se hipoteza:

H_1 : *Roditelji iskazuju osrednju razinu iskustvenog doživljaja pozitivnih učinaka priča na ponašanje djeteta.*

4.3. Roditeljska spremnost na primjenu priča u odgoju djeteta

Nakon faktorske analize Skale roditeljske spremnosti na primjenu priča u odgoju djeteta utvrđen je latentni prostor skale i dobivena su četiri faktora: (1) Roditeljska posvećenost čitanju i pričanju, (2) Educiranje za roditeljstvo, (3) Poticaji i savjeti od strane stručnjaka i (4) Poznavanje pozitivnih učinaka priča. Komunaliteti, faktorska zasićenja i osnovni statistički podaci na Skali *roditeljska spremnosti na primjenu priča u odgoju djeteta* prikazani su u Tablici 6.

Tablica 6: Osnovni statistički podaci na Skali *roditeljska spremnost na primjenu priča u odgoju djeteta*

	h^2	β	N	M (SD)	Min-Max
1. Roditeljska posvećenost čitanju i pričanju				3,31(0,64)	
Volim pričati i čitati priče i slikovnice.	0,630	0,808	196	3,14 (0,76)	1 – 4
Posvećen sam pričanju i čitanju priča i slikovnica svom djetetu.	0,800	0,897	196	3,20 (0,86)	0 – 4
Imam naviku pričanja i čitanja priča i slikovnica.	0,787	0,886	194	3,18 (0,87)	0 – 4
Moje dijete voli čitanje priča i slikovnica.	0,616	0,521	198	3,55 (0,72)	1 – 4
Moje dijete traži da mu se čita.	0,620	0,589	198	3,30 (0,91)	0 – 4
Moje dijete ima omiljene slikovnice.	0,515	0,428	196	3,23 (0,88)	0 – 4
2. Educiranje za roditeljstvo				1,85 (0,91)	
Pohađam edukativna predavanja/ radionice za roditelje.	0,518	0,632	194	1,05 (1,14)	0 – 4
Čitam stručnu literaturu vezanu uz djecu i roditeljstvo.	0,659	0,779	194	2,32 (1,11)	0 – 4
Pratim emisije posvećene roditeljstvu i odgojnim pitanjima.	0,631	0,711	194	2,18 (1,05)	0 – 4
3. Poticaji i savjeti od strane stručnjaka				1,87 (0,95)	

Savjetujem se s odgajateljima oko odgoja svog djeteta.	0,646	-0,638	184	2,58 (1,07)	0 - 4
Savjetujem se sa stručnim suradnicima oko odgoja svog djeteta.	0,644	-0,515	184	1,80 (1,33)	0 - 4
Odgajatelji me potiču na čitanje priča i slikovnica.	0,743	-0,859	184	2,11 (1,25)	0 - 4
Savjetujem se s odgajateljem oko izbora priče za moje dijete.	0,690	-0,833	184	1,01 (1,16)	0 - 4
4. Poznavanje pozitivnih učinaka priča				3,06 (0,73)	
Pažljivo biram slikovnice koje ću čitati svom djetetu.	0,530	-0,641	189	3,16 (0,83)	0 - 4
Razlikujem priče i slikovnice po njihovoj namjeni i vrsti.	0,689	-0,769	189	3,09 (0,95)	0 - 4
Smatram da se pričom i slikovnicom može utjecati na promjenu ponašanja djeteta.	0,782	-0,890	189	3,24 (0,83)	0 - 4
Osjećam da mi priče pomažu u odgoju djeteta.	0,645	-0,643	189	2,76 (1,05)	0 - 4

Vrijednosti na Skali: 0 – uopće se ne slažem, 1 – u manjoj mjeri se slažem, 2 – osrednje se slažem, 3 – u većoj mjeri se slažem, 4 – u potpunosti se slažem

Kao što se vidi iz Tablice 6 rezultati na prvom faktoru *Roditeljska posvećenost čitanju i pričanju* pokazuju da se roditelji procjenjuju u većoj mjeri posvećenima čitanju i pričanju ($M=3,31$; $SD=0,64$). U potpunosti se slažu s tvrdnjom da njihovo dijete voli čitanje priča i slikovnica ($M=3,55$; $SD=0,72$). U većoj mjeri se slažu da njihovo dijete traži da mu se čita ($M=3,30$; $SD=0,91$), da ima omiljene slikovnice ($M=3,23$; $SD=0,88$), da su oni posvećeni pričanju i čitanju priča i slikovnica svom djetetu ($M=3,20$; $SD=0,86$), da imaju naviku pričanja i čitanja priča i slikovnica ($M=3,18$; $SD=0,87$) i da vole pričati i čitati priče i slikovnice ($M=3,14$; $SD=0,76$).

Na drugom faktoru *Educiranje za roditeljstvo* prosječna vrijednost rezultata je 1,85 ($SD=0,91$), što znači osrednju razinu slaganja roditelje da čitaju stručnu literaturu, prate edukativne emisije i sudjeluju na edukativnim predavanjima. Roditelji se osrednje slažu s tvrdnjama da čitaju stručnu literaturu vezanu uz djecu i roditeljstvo ($M=2,32$; $SD=1,11$) i prate emisije posvećene roditeljstvu i odgojnim pitanjima ($M=2,18$; $SD=1,05$). U manjoj mjeri se slažu s tvrdnjom da pohađaju edukativna predavanja / radionice za roditelje ($M=1,05$; $SD=1,14$).

Na trećem faktoru prosječna vrijednost je $M=1,87$ ($SD=0,95$), što znači roditeljsku procjenu osrednje suradnje s odgojno-obrazovnim djelatnicima oko odgoja djeteta. U većoj mjeri slažu se s tvrdnjom da se savjetuju s odgajateljima oko odgoja svog djeteta ($M=2,58$; $SD=1,07$), a osrednje da ih odgajatelji potiču na čitanje priča i

slikovnica ($M=2,11$; $SD=1,25$), da se savjetuju sa stručnim suradnicima oko odgoja svog djeteta ($M=1,80$; $SD=1,33$). U manjoj mjeri se slažu da se savjetuju s odgajateljem oko izbora priče za svoje dijete ($M=1,01$; $SD=1,16$).

Rezultati na četvrtom faktoru pokazuju da se roditelji u većoj mjeri slažu da poznaju pozitivne učinke priča ($M=3,06$; $SD=0,73$). U većoj mjeri smatraju da: se pričom i slikovnicom može utjecati na promjenu ponašanja djeteta ($M=3,24$; $SD=0,83$), pažljivo biraju slikovnice koje će čitati svom djetetu ($M=3,16$; $SD=0,83$), razlikuju priče i slikovnice po njihovoj namjeni i vrsti ($M=3,09$; $SD=0,95$) i osjećaju da im priče pomažu u odgoju djeteta ($M=2,76$; $SD=1,05$).

Sukladno rezultatima djelomično je potvrđena hipoteza:

H_2 : *Roditelji iskazuju osrednju spremnost na primjenu priča u odgoju djeteta.*

Naime, rezultati istraživanja pokazali su da roditelji iskazuju osrednju razinu sudjelovanja u edukacijama, praćenju edukativnih emisija i literature za roditeljstvo i dobivanja savjeta od strane odgajatelja i stručnih suradnika, a u većoj mjeri su posvećeni čitanju i pričanju i poznaju pozitivne učinke priča.

Sukladno, nalazi upućuju na prostor za intenzivniji razvoj kompetencija za roditeljstvo primjenom dječje literature, prije svega od odgajatelja koji neposredno rade s djecom, kao i od stručnih suradnika. Također, moguće je promišljati o edukativnim radionicama za roditelja o korištenju dječje literature u odgoju djeteta.

4.2.1. Razlike u roditeljskoj spremnosti na primjenu priča u odgoju djeteta u odnosu na nezavisne varijable

Proveden je Mann-Whitney U test kako bi se utvrdile razlike u roditeljskoj spremnosti na primjenu priča u odgoju djeteta s obzirom na nezavisne varijable: dob ($1=\leq 35$, $2=\geq 36$), bračni status (ne=0, da=1), grad u kojem roditelji žive (1- Rijeka i okolica, 2-Duga Resa i Sveta Nedelja), stupanj obrazovanja (1-srednja škola, 2-preddiplomski i diplomski studij), da li su odgojno-obrazovne struke (ne=0, da=1), socio-ekonomski status (1-prosječan, 2-iznadprosječan) i imaju ili sačuvane slikovnice iz mladosti (ne=0, da=1). Dobiveni podaci nalaze se u Tablici 7.

Tablica 7: Razlike u roditeljskoj spremnosti na primjenu priča u odgoju djeteta u odnosu na nezavisne varijable

		F1		F2		F3		F4	
		N	M _{rang}	N	M _{rang}	N	M _{rang}	N	M _{rang}
Dob	≤35	86	90,37	88	95,59	82	90,75	84	91,85
	≥36	94	90,62	96	89,67	92	84,60	95	88,37
		4031,00		3952,00		3505,50		3835,00	
Bračni status	DA	167	94,41	171	94,00	161	88,91	168	93,02
	NE	17	73,74	18	104,53	18	99,72	16	87,00
		1100,50		1367,50		1274,00		1256,00	
Grad	1	112	92,47	115	95,87	107	84,13	111	95,12
	2	75	96,29	77	97,45	75	102,02	75	91,11
		4028,50		4354,50		3223,50*		3983,00	
Stupanj obrazovanja	SS	77	92,91	83	86,37	76	88,34	78	82,13
	VSS	105	90,47	104	100,09	101	89,50	104	98,53
		3934,00		3683,00		3788,00		3325,00*	
Odgojno-obrazovna struka	DA	46	93,80	44	125,00	45	95,93	45	106,62
	NE	141	94,06	148	88,03	137	90,04	142	90,00
		3234,00		2002,00***		2883,00		2627,00	
Socio-ekonomski status	P	141	89,76	142	88,29	136	85,46	139	86,58
	IP	38	90,88	42	106,73	40	98,84	39	99,90
		2645,50		2384,50*		2306,50		2305,00	
Sačuvanost slikovnica iz mladosti	DA	140	99,27	144	100,01	138	91,97	141	97,04
	NE	49	82,81	50	90,28	46	94,08	48	89,01
		2832,50		3239,00		3101,50		3096,50	

Mann-Whitney U test; * = P<0.05; **=p<0.01; ***=p<0.000; Faktor 1 – Roditeljska posvećenost čitanju i pričanju; Faktor 2 – Edukacije za roditelje; Faktor 3 – Poticaji i savjeti od strane stručnjaka; Faktor 4 – Poznavanje pozitivnih učinaka priča. N – broj roditelja; M_{rang} – mjera centralne tendencije grupe; Grad 1 – Rijeka i okolica; Grad 2 – Duga Resa i Sveta Nedelja; ss-srednja škola, VSS- preddipl. i diplomski studij; P – prosječan; IP – iznadprosječan.

Iz Tablice 7 je vidljivo da su dobivene statistički značajne razlike u spremnosti roditelja na primjenu priča u odgoju djeteta u odnosu na nezavisne varijable: grad u kojem žive, stupanj obrazovanja, struku, socio-ekonomski status i izjavu o sačuvanosti slikovnica iz mladosti. Na nezavisnim varijablama dobi, bračnom statusu i sačuvanosti slikovnica iz mladosti nisu utvrđene statistički značajne razlike ni na jednom faktoru.

Na faktoru *Poticaji i savjeti od strane stručnjaka* dobivene su statistički značajne razlike s obzirom na mjesto stanovanja roditelja (U=3223,50; p<0,05). Roditelji iz Duge Rese i Svete Nedjelje (M_{rang}=102,02) izvještavaju o višoj razini poticaja i savjeta u svezi odgoja djeteta od strane odgajatelja i stručnih suradnika u odnosu na roditelje iz Rijeke i okolice (M_{rang}=84,13).

U odnosu na stupnja obrazovanja roditelja utvrđene su statistički značajne razlike na faktoru *Poznavanje pozitivnih učinaka priča* ($U=3325,00$; $p<0,05$). Roditelji s preddiplomskom ili diplomskom razinom obrazovanja ($M_{rang}=98,53$) izvještavaju o višoj razini poznavanja pozitivnih učinaka priče u odnosu na roditelje sa srednjoškolskim stupnjem obrazovanja ($M_{rang}=82,13$).

Utvrđene su i statistički značajne razlike na faktoru *Educiranje za roditeljstvo* u odnosu roditeljsku struku ($U=2002,00$; $p<0,000$). Očekivano, roditelji odgojno – obrazovne struke ($M_{rang}=125,00$) izvještavaju o višoj razini sudjelovanja na edukacijama, čitanja stručne literature i praćenja emisija posvećenih roditeljstvu u odnosu na roditelje koji nisu odgojno – obrazovne struke ($M_{rang}=88,03$). Na navedenom faktoru utvrđene su statistički značajne razlike obzirom i na socio – ekonomskog status roditelja ($U=2384,50$; $p<0,05$). Roditelji koji procjenjuju svoj socio – ekonomskim status kao iznadprosječan ($M_{rang}=106,73$) iskazuju višu razinu sudjelovanja na edukacijama, čitanja stručne literature i praćenja emisija posvećenih roditeljstvu u odnosu na roditelje koji procjenjuju svoj socio – ekonomski status kao prosječan ($M_{rang}=88,29$).

Sukladno dobivenim rezultatima djelomično se prihvaćaju sljedeće postavljene hipoteze:

H_{2.4}: Roditelji s višom stručnom spremom iskazuju višu razinu spremnosti na primjenu priča u odgoju djeteta u odnosu na roditelje sa srednjom stručnom spremom.

H_{2.5}: Roditelji koji su odgojno – obrazovne struke iskazuju višu razinu spremnosti na primjenu priča u odgoju djeteta u odnosu na roditelje drugih struka.

H_{2.6}: Roditelji s iznadprosječnim socio – ekonomskim statusom iskazuju višu razinu spremnosti na primjenu priča u odgoju djeteta u odnosu na roditelje s prosječnim socio – ekonomskim statusom.

Ne prihvaćaju se sljedeće hipoteze:

H_{2.1}: Roditelji u dobi od 36 do 51 godine iskazuju višu razinu spremnosti na primjenu priča u odgoju djeteta u odnosu na roditelje u dobi od 23 do 35 godina.

H_{2.2}: Roditelji koji su u braku iskazuju višu razinu spremnosti na primjenu priča u odgoju djeteta u odnosu na roditelje koji nisu u braku.

H_{2.3}: Roditelji iz područja Rijeke i okolice iskazuju višu razinu spremnosti na primjenu priča u odgoju djeteta u odnosu na roditelje iz Duge Rese i Svete Nedelje.

H_{2.7}: Roditelji koji imaju sačuvane slikovnice iz mladosti iskazuju višu razinu spremnosti na primjenu priča u odgoju djeteta u odnosu na roditelje koji nemaju sačuvane slikovnice iz mladosti.

4.4. Učestalost roditeljskog pripovijedanja i posuđivanja priča / slikovnica

Komunaliteti, faktorska zasićenja i osnovni statistički podaci na Skali učestalost roditeljskog pripovijedanja i posuđivanja priča / slikovnica prikazani su u Tablici 8.

Tablica 8: Osnovni statistički podaci na Skali učestalost roditeljskog pripovijedanja i posuđivanja priča / slikovnica

	h^2	β	N	M (SD)	Min-Max
1. Učestalost pripovijedanja priča / slikovnica.				2,33 (1,25)	
Pripovijedam priče.	0,651	0,743	177	3,37 (1,41)	0 – 6
Pripovijedam terapijske priče.	0,789	0,806	177	1,71 (1,50)	0 – 6
Smišljam priče.	0,685	0,881	177	2,93 (1,60)	0 – 6
Smišljam terapijske priče.	0,789	0,797	177	1,55 (1,53)	0 – 6
Smišljam priču za određenu problemsku situaciju.	0,756	0,805	177	2,46 (1,69)	0 – 6
Smišljam priče namijenjene zahtjevnom ponašanju.	0,665	0,650	177	1,94 (1,55)	0 – 6
2. Učestalost posuđivanja priča / slikovnica.				1,35 (1,10)	
Čitam problemske slikovnice.	0,651	0,557	181	1,83 (1,43)	0 – 6
Posuđujem slikovnice iz biblioteke.	0,740	0,868	181	1,84 (1,56)	0 – 6
Posuđujem problemske slikovnice iz biblioteke.	0,882	0,901	181	1,16 (1,34)	0 – 6
Posuđujem terapijske priče iz biblioteke.	0,873	0,875	181	0,99 (1,26)	0 – 6
Pitam za pomoć odgajatelje ili knjižničara izabrati priču/slikovnicu.	0,483	0,680	181	0,90 (1,24)	0 – 6

Vrijednosti na Skali: 0 – nikad, 1 – rijetko (2-3 puta godišnje), 2 – mjesečno (1-2 puta mjesečno), 3 – tjedno (jednom tjedno), 4 – više puta tjedno, 5 – gotovo svakodnevno (4-6 puta tjedno), 6 – svakodnevno (1 ili više puta na dan).

Kao što se vidi iz Tablice 8 na prvom faktoru *Učestalost pripovijedanja priča / slikovnica* roditelji procjenjuju da jednom do dva puta mjesečno pripovijedaju priče / slikovnice (M=2,33; SD=1,25). Jednom tjedno pripovijedaju priče (M=3,37; SD=1,41), smišljaju priče (M=2,93; SD=1,60) i smišljaju priču za određenu problemsku situaciju (M=2,46; SD=1,69). Jednom do dva puta mjesečno smišljaju priče namijenjene zahtjevnom ponašanju djeteta (M=1,94; SD=1,55), pripovijedaju terapijske priče (M=1,71; SD=1,50) i smišljaju terapijske priče (M=1,55; SD=1,53).

Na drugom faktoru *Učestalost posuđivanja priča / slikovnica* rezultati pokazuju da roditelji prosječno rijetko (dva do tri puta godišnje) posuđuju priče, terapijske priče i problemske slikovnice iz biblioteke i pitaju za savjet oko izbora priče i slikovnice (M=1,35; SD=1,10). Roditelji procjenjuju da jednom do dva puta mjesečno posuđuju slikovnice iz biblioteke (M=1,84; SD=1,56) i čitaju problemske slikovnice (M=1,83; SD=1,43). Rijetko, odnosno dva do tri puta godišnje, roditelji posuđuju problemske slikovnice iz biblioteke (M=1,16; SD=1,34) , posuđuju terapijske priče iz biblioteke (M=0,99; SD=1,26) i pitaju za pomoć odgajateljice ili knjižničara izabrati priču / slikovnicu (M=0,90; SD=1,24).

Skočić-Mihić i sur. (2017) su u svom istraživanju, u kojem su ispitali upoznatost odgajatelja s problemskim slikovnicama i slikovnicama o djeci s teškoćama, utvrdili da su odgajateljima najmanje dostupne slikovnice u ustanovama gdje rade, a najviše su im dostupne u dječjim knjižnicama.

Scholastic Australia (2015) je u suradnji s YouGov provela istraživanje u kojem se ispitivao roditeljski stav prema čitanju knjiga iz zabave. U istraživanju je sudjelovalo 1748 roditelja i djece, od koji je 358 roditelja djece u dobi od rođenja do pete godine. Rezultati pokazuju da se više od polovice roditelja djece u dobi od rođenja do pete godine (57%) kući čita na glas pet do sedam puta tjedno. 26% roditelja tvrdi da su djeci počeli čitati u dobi ranijoj od tri mjeseca. Nešto manje od polovice roditelja (47%) je primilo savjet da bi se djeci trebalo čitati od rođenja (većinom od prijatelja i članova obitelji).

Slijedom dobivenih rezultata ne prihvaća se postavljena hipoteza:

H₃: Roditelji jednom tjedno pripovijedaju priče / slikovnice, a jednom do dva puta mjesečno posuđuju priče / slikovnice.

4.4.1. Razlike u roditeljskoj učestalosti pripovijedanja i posuđivanja priča / slikovnica u odnosu na nezavisne varijable

Proveden je Mann-Whitney U test kako bi se utvrdile razlike u učestalosti roditeljskog pripovijedanja i posuđivanja priča / slikovnica s obzirom na nezavisne varijable: dob (1= $\leq$ 35, 2= $\geq$ 36), bračni status (ne=0, da=1), grad u kojem roditelji žive (1- Rijeka i okolica, 2-Duga Resa i Sveta Nedelja), stupanj obrazovanja (1-srednja škola, 2-preddiplomski i diplomski studij), da li su odgojno-obrazovne struke (ne=0, da=1), socio-ekonomski status (1-prosječan, 2-iznadprosječan) i imaju ili sačuvane slikovnice iz mladosti (ne=0, da=1). Dobiveni podaci nalaze se u Tablici 9.

Tablica 9: Razlike u roditeljskoj učestalosti pripovijedanja i posuđivanja priča / slikovnica u odnosu na nezavisne varijable

		F1		F2	
		N	M _{rang}	N	M _{rang}
Dob	$\leq$ 35	81	91,09	83	76,78
	$\geq$ 36	87	78,36	87	93,82
		2989,50		2887,00*	
Bračni status	DA	156	85,79	159	88,13
	NE	16	93,44	17	91,94
		1137,00		1293,00	
Grad	1	103	91,00	108	93,88
	2	72	83,70	70	82,74
		3398,50		3306,50	
Stupanj obrazovanja	SS	78	81,91	76	72,34
	VSS	93	89,43	98	99,26
		3308,00		2572,00***	
Odgojno-obrazovna struka	DA	42	96,74	44	117,42
	NE	133	85,24	135	81,06
		2426,00		1763,50***	
Socio-ekonomski status	P	132	86,31	137	82,85
	IP	37	80,31	34	98,68
		2268,50		1898,00	
Sačuvanost slikovnica iz mladosti	DA	133	93,71	139	97,67
	NE	44	74,75	42	68,94
		2299,00*		1992,50**	

Mann-Whitney U test; * = $P < 0.05$; ** = $p < 0.01$; *** = $p < 0.000$; Faktor 1 – Učestalost pripovijedanja priča/slikovnica; Faktor 2 – Učestalost posuđivanja priča/slikovnica. N – broj roditelja; M_{rang} – mjera centralne tendencije grupe; Grad 1 – Rijeka i okolica; Grad 2 – Duga Resa i Sveta Nedelja; ss- srednja škola, VSS- preddipl. i diplomski studij; P – prosječan; IP – iznadprosječan.

Kao što je vidljivo iz Tablice 9 utvrđene su statistički značajne razlike u učestalosti pripovijedanja priča / slikovnica ($U=2299,00$; $p<0,05$) među roditeljima u odnosu na činjenicu imaju li roditelji sačuvane slikovnice iz mladosti. Roditelji koji imaju sačuvane slikovnice iz mladosti ($M_{rang}=93,71$) učestalije pripovijedaju priče / slikovnice u odnosu na roditelje koji nemaju sačuvane slikovnice iz mladosti ($M_{rang}=74,75$).

Statistički značajne razlike u učestalosti posuđivanja priča / slikovnica dobivene su u odnosu na dob roditelj ($U=2,887,00$; $p<0,05$), stupanj obrazovanja ($U=2572,00$; $p<0,000$), struku ($U=1763,50$, $p<0,000$) i sačuvanost slikovnica iz mladosti ($U=1992,50$; $p<0,01$). Roditelji u dobi od 36 do 51 godine ($M_{rang}=93,82$) učestalije posuđuju priče / slikovnice u odnosu na roditelje u dobi od 23 do 35 godina ($M_{rang}=76,78$). Roditelji s višom stručnom spremom ($M_{rang}=99,26$) učestalije posuđuju priče / slikovnice u odnosu na roditelje sa srednjom stručnom spremom ($M_{rang}=72,34$). Roditelji odgojno – obrazovne struke ($M_{rang}=117,42$) učestalije posuđuju priče / slikovnice u odnosu na roditelje drugih struka ($M_{rang}=81,06$). Roditelji koji imaju sačuvane slikovnice iz mladosti ($M_{rang}=97,67$) učestalije posuđuju priče / slikovnice za razliku od roditelja koji nema sačuvane slikovnice iz svoje mladosti ($M_{rang}=68,94$).

Za nezavisne varijable bračni status, grad i socio – ekonomski status nisu utvrđene statistički značajne razlike ni na jednom faktoru ove skale.

Sukladno dobivenim rezultatima prihvaća se hipoteza:

H_{3.7}: Roditelji koji imaju sačuvane slikovnice iz mladosti češće pripovijedaju i posuđuju priče / slikovnice u odnosu na roditelje koji nemaju sačuvane slikovnice iz mladosti.

Djelomično se prihvaćaju sljedeće hipoteze:

H_{3.4}: Roditelji s višom stručnom spremom češće pripovijedaju i posuđuju priče / slikovnice u odnosu na roditelje sa srednjom stručnom spremom.

H_{3.5}: Roditelji koji su odgojno – obrazovne struke češće pripovijedaju i posuđuju priče / slikovnice u odnosu na roditelje drugih struka.

Ne prihvaćaju se hipoteze:

H_{3.1.}: Roditelji u dobi od 23 do 35 godine češće pripovijedaju i posuđuju priče / slikovnice u odnosu na roditelje u dobi od 36 do 51 godina.

H_{3.2.}: Roditelji u braku češće pripovijedaju i posuđuju priče / slikovnice u odnosu na roditelje koji nisu u braku.

H_{3.3.}: Roditelji iz područja Rijeke i okolice češće pripovijedaju i posuđuju priče / slikovnice u odnosu na roditelje iz Duge Rese i Svete Nedelje.

H_{3.6.}: Roditelji koji procjenjuju svoj socio – ekonomski status kao iznadprosječan češće pripovijedaju i posuđuju priče / slikovnice u odnosu na roditelje koji procjenjuju svoj socio – ekonomski status kao prosječan.

4.5. Aktivnost nakon pročitane priče

Osnovni statistički podaci koje opisuju aktivnosti između djeteta i roditelja nakon odslušane priče vidljivi su u Tablici 10.

Tablica 10: Osnovni statistički podaci o aktivnosti nakon pročitane priče

Čestice	N	M (SD)	Min-Max
Saslušate što dijete želi pričati o priči i odgovarate na njegova pitanja ako ih postavi.	188	2,59 (0,64)	0 - 3
Analizirate sadržaj i likove priče i naglasite poruku za djetetov život.	187	2,21 (0,72)	0 - 3

Vrijednosti na Skali: 0 – nikad, 1 – rijetko, 2 – često, 3 – uvijek

Iz podataka u Tablici 10 je vidljivo da aritmetička sredina na prvoj varijabli ove skale ($M=2,59$) pokazuje da roditelji gotovo uvijek saslušaju dijete nakon ispričane priče, odgovaraju na njegova pitanja, a aritmetička sredina na drugoj varijabli ($M=2,21$) pokazuje da roditelji često analiziraju sadržaj i likove priče te naglase poruku za djetetov život.

Već je naglašeno kako se terapijske priče koriste za vraćanje ravnoteže u dječje ponašanje. U tom pogledu Perrow (2010) ističe važnost konteksta u kojem priča nastaje te način na koji se prenosi na dijete. Što znači da bi roditelji trebali pri odabiru priče slušati što djecu zanima, čemu se nadaju i što žele i ta saznanja o djeci potom utkati u određenu metaforu i radnju kako bi se priča prilagodila potrebama pojedinačnog djeteta ili skupine djece.

4.6. Preporuke za roditelje u čitanju i pripovijedanju priča

Komunikaciju roditelja i djeteta kroz čitanje priča, igru i druženje prema Kondić (2012) treba utemeljiti na uvažavanju djeteta kao punopravnog ljudskog bića. Ista autorica (2012) smatra da čitajući priče odrasli mogu stvoriti ozračje sa svojim djetetom koje može postati temeljem njihove komunikacije koja otvara prostor za rješavanje određenih problema djeteta, omogućuje mu i potiče ga da se razvija i raste kroz svojevrsni kreativni proces. Perrow (2010:256) tvrdi da priča predstavlja „*most do uspostavljanja, danas toliko zanemarene, bliskosti između roditelja i djeteta*“. U tom kontekstu vrlo je važno da odrasli obrate pažnju na sljedeće savjete koje daju Fontana (2006) i Perrow (2010): (1) prije pričanja ili čitanja priče potrebno je stvoriti sigurnu, ugodnu i opuštajuću atmosferu (igranje jednostavnih igara prije priče ili pjevanje određene pjesmice), (2) u pričanje je potrebno uvesti živosti i iskreno vjerovati u događaje i prizore koje nam priča otkriva, (3) tonom, ritmom govora i izrazom lica odrasli dijele s djetetom sva uzbuđenja i iznenađenja koja donosi priča, (4) priču je potrebno iznova čitati i ponavljati te koristiti ritam, rimu i zagonetke, (5) u priči ne bi smjelo biti moraliziranja, osjećanja krivnje ili etiketiranje djeteta i (6) potrebno je osigurati razgovor nakon priče, dijeljenje dojmova, emocija i vlastitih iskustava koje je priča pružila.

Slijedom toga, Fontana (2007) ističe kako je najbolji način čitanja priče djeci taj da čitatelj cijelim srcem uđe u priču. Svako vanjsko ometanje i zaokupljenost se uočava i utječe na način prenošenja priče. Naglašava kako je važno ne žuriti s pričom, već se priča treba polako čitati, puštajući da riječi ostvaruju svoju ocharavajuću i iscjeljujuću ulogu. Isti autor (2007) smatra kako je atmosferu potrebno postupno graditi, zastajkujući, kako bi se djetetu omogućila vizualizacija, odnosno da u vlastitoj mašti prizove prizore iz priče, te da se djetetu treba pružiti prostor da upije priču, razmisli o pročitanome i podijeli svoje dojmove. Fontana (2007) predlaže roditeljima da mogu potaknuti svoje dijete na promišljanje postavljanjem određenih pitanja kao što su: „Što ti misliš?“, „Pitam se zašto...?“ ili „Što misliš što bi se dogodilo da...“. Važno je uvažiti i cijeliti djetetove odgovore jer su oni odraz njegovih unutarnjih emocija.

Velički (2013) govori i o određenim kompetencijama koji bi pripovjedači priča trebali posjedovati, a neke od njih su sljedeće: (1) održavati s djecom kontakt očima, (2) upotrebljavati geste i mimiku, (3) upotrijebiti različitu boju glasa za različite uloge, (4) umetati stanke, (5) upotrebljavati jezik koji djeca razumiju, (6) objasniti nepoznate riječi i (7) po potrebi preraditi ili nastaviti priču. Velički (2013) također naglašava kako bi prije pričanja pripovjedač trebao upoznati priču, što uključuje sljedeće: (1) samostalno se pozabaviti slikama u određenoj priči, (2) razmisliti o osnovnom tonu priče, (3) promatrati slike u svojoj mašti, (4) razmisliti i pokušati sebi protumačiti simbole, (5) veseliti se pričanju, (6) paziti da nakon pričanja ostane vremena za smirenje i opuštanje i (7) pobuditi u slušateljima radost zbog vlastitog pripovijedanja.

Kapović-Vidmar i Lacovich (2017) smatraju da se dijete može potaknuti i na promišljanje alternativnih završetaka ili nastavaka iste priče. Roditelj može potaknuti dijete i na druge aktivnosti nakon pročitane priče: crtanje priče ili onoga što je otkrilo u priči, oblikovanje gline ili plastelina i sl. Isti autori (2017) naglašavaju da je važno imati na umu da priča ne može trenutačno djelovati te treba poštovati ako dijete nema potrebu ništa reći nakon odslušane priče. To roditeljima može biti znak unutarnjeg procesa koji se u djetetu pokrenuo, iscjeljivanja emocija, prihvaćanje spoznaja i odgovora, čemu je potrebno vrijeme da se procesira na pravilan način. Roditelj ne bi smio biti taj koji poistovjećuje likove ili radnju sa situacijama u djetetovom životu. Dijete će imati vlastiti put interpretacije priče, u priči će prepoznati ono što je njemu važno i to će povezati sa svojim problemom ili situacijom na način na koji mu najviše odgovara i koji mu je najpotrebniji. Roditelje često može iznenaditi način razmišljanja djeteta te pridavanja važnosti onome što se njima možda čini nevažno, što je upravo produkt ljepote unikatnosti svakog čovjeka.

5. ZAKLJUČAK

U teorijskom dijelu diplomskog rada prikazani su autori koji argumentiraju terapijski učinak priča na razvoj djeteta. Ozdravljajući potencijal terapijske priče i druge dječje literature prepoznat je u okviru biblioterapije. Preporuke su usmjerene na primjenu priče za specifični problem djeteta ili situaciju u kojoj se dijete može naći. Sukladno, roditelji bi se trebali upoznati s mogućnostima primjene priča, slikovnica i druge dječje literature i koristiti ih kao pomoć djetetu u regulaciji ponašanja.

U sklopu izrade diplomskog rada provedeno je istraživanje u kojem je sudjelovalo 198 roditelja djece predškolske dobi čiji su podaci prikupljeni iz sedam vrtića na području Rijeke i okolice, Duge Rese i Svete Nedelje. Konstruiran je mjerni instrument s općim podacima o roditeljima, *Skali iskustva roditelja o pozitivnim učincima priča na ponašanje djeteta*, *Skali roditeljske spremnosti na primjenu priča u odgoju djeteta*, *Skali učestalost roditeljskog pripovijedanja i posuđivanja priča / slikovnica*, sedam dihotomnih varijabli (sačuvanost vlastitih slikovnica, čitanje priča djeci, samostalno osmišljavanje priče djetetu, poznavanje termina: problemska slikovnica, terapijska priča i priča koja pomaže i pohađanje edukacija o utjecaju priče na razvoj djeteta) i dvije nezavisne varijable koje opisuju aktivnost nakon pročitane priče.

Dobiveni rezultati govore da oko 70%-80% roditelja ima sačuvane slikovnice iz mladosti i čita ih svojoj djeci i barem je jednom samostalno osmislilo priču kako bi pomoglo svom djetetu u rješavanju određenog problema. Oko 42% do 45% roditelja poznaje termine problemska slikovnica, terapijska priča i priča koja pomaže, ali svega 13% roditelja izjavljuje da je pohađalo neki oblik edukacije o utjecaju priče na razvoj djeteta.

U obradi podataka korištena je deskriptivna i inferencijalna statistika. Utvrđeno je da se roditelji u većoj mjeri slažu s tvrdnjama koje opisuju njihovo iskustvo o pozitivnim učincima priča na ponašanju djeteta, odnosno imaju iskustva da je primjena priče pomogla djetetu u nošenju s određenim problemom.

Nadalje, roditelji se procjenjuju osrednje do u većoj mjeri spremnima primijeniti priču u odgoju djeteta. Odnosno, u većoj mjeri procjenjuju se posvećenima

čitanju i pričanju priča i poznaju pozitivne učinke priča, dok izražavaju osrednje slaganje sa svojom uključenosti u educiranje o roditeljstvu bilo putem samostalnog čitanja literature, praćenja emisija ili pohađanja edukacija, kao i dobivanje odgojnih savjeta i poticaja za primjenom dječje literature s odgojnim ciljem od strane odgajatelja i stručnih suradnika.

U radu su utvrđene razlike u spremnosti roditelja za primjenu priča u odgoju djeteta. Višu razinu poznavanja pozitivnih učinaka priče iskazuju roditelji s višim stupnjem obrazovanja (završen preddiplomski ili diplomski studij). Roditelji odgojno – obrazovne struke (odgajatelji, učitelji, profesori i drugi) i oni koji procjenjuju svoj socio – ekonomski status kao iznadprosječan izvještavaju o višoj razini sudjelovanja na edukacijama i praćenju edukativne literature i emisija. Nadalje, roditelji iz Duge Rese i Svete Nedelje procjenjuju višu razinu poticaja i savjeta u svezi odgoja djeteta od strane odgajatelja i stručnih suradnika od roditelja iz Rijeke i okolice.

Nadalje, utvrđena je razlika u učestalosti roditeljskog pripovijedanja i posuđivanja priča i slikovnica. Roditelji jedan do dva puta mjesečno pripovijedaju priče i slikovnice, a dva do tri puta godišnje posuđuju priče, terapijske priče i problemske slikovnice. Postoji potreba osvještavanja roditelja o važnosti pričanja i čitanja priča djeci od najranije dobi.

Statistički značajna razlika utvrđena je u učestalosti roditeljskog pripovijedanja i posuđivanja priča i slikovnica s obzirom na dob, stupanj obrazovanja, struku i sačuvanost slikovnica iz mladosti roditelja. Roditelji u dobi od 36 do 51 godine, roditelji s višom stručnom spremom, roditelji odgojno – obrazovne struke i oni koji imaju sačuvane slikovnice iz mladosti učestalije posuđuju priče i slikovnice u odnosu na mlađe roditelje (u dobi od 23 do 35 godina), roditelje sa srednjom stručnom spremom, one koji nisu odgojno – obrazovne struke i koji nemaju sačuvane slikovnice iz mladosti.

Zanimljiv je podatak da roditelji koji imaju sačuvane slikovnice iz mladosti više pripovijedaju i posuđuju priče i slikovnice od roditelja koji nemaju sačuvane priče i slikovnice iz mladosti. Moguće ukazuje da spremnost i zanimanje roditelja za čitanje priča veća u onih roditelja koji su imali iskustvo slušanja i čitanja priča u svojoj mladosti. Očekivani rezultati su i u odnosu na aktivnosti koje roditelji provode nakon čitanja priče djetetu, pri čemu roditelji navode da uvijek saslušaju što dijete želi pričati

o priči i odgovaraju na njegova pitanja ako ih postavi, te često analiziraju sadržaja i naglašavaju poruke za djetetov život.

Upoznatost roditelja s terapijskim učinkom priča prvi je korak u razvijanju svijesti o važnosti njezine primjene u odgoju djeteta te njezinih pozitivnih učinaka na razvoj djeteta. Stoga je potrebno staviti naglasak na kontinuirani razvoj roditeljskih kompetencije i rad na poboljšanju roditeljskih strategija u odgoju. Jedna od važnih uloga svake odgojno – obrazovne ustanove jest suradnja s roditeljima koja uključuje pružanje mogućnosti edukacije roditeljima, dijeljenje međusobnih savjeta i iskustva u nošenju s problemskim situacijama. Samo kontinuiranim i zajedničkim radom roditelji i odgajatelji mogu djelovati u cilju djetetove dobrobiti i skladnog cjelovitog razvoja, što je željeni ishod svakog odgojno-obrazovnog procesa.

6. LITERATURA

1. Bašić, I. (2011). *Biblioterapija i poetska terapija: priručnik za početnike*. Zagreb: Balans centar.
2. Bergner, M.R. (2007). Therapeutic Storytelling Revisited. *American journal of psychotherapy*, 61(2), 149-162. doi: 10.1176/appi.psychotherapy.
3. Carlson, R. i Arthur, N. (1999). Play Therapy and the Therapeutic Use of Story. *Canadian Journal od Counselling*, 33(3), 212-226. Dostupno na <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ603020.pdf>.
4. Čačko, P. (2000). Slikovnica, njezina definicija i funkcije. U R. Javor (Ur.), *Kakva je knjiga slikovnica* (str. 12-16). Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.
5. Danev, M., Dragoja, N. i Suton, Lj. (2006). Preporučeni popis slikovnica s anotacijama: Izbor slikovnica: Hela Čičko. *Hrvatsko knjižničarsko društvo: "Čitajmo im od najranije dobi"*. Dostupno na <https://www.hkdrustvo.hr/datoteke/132>.
6. Dirks, K.L. (2010). *Bibliotherapy for the Inclusive Elementary Classroom. Senior Honors Theses*, <http://commons.emich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1209&context=honors>. Pristupljeno 30. svibanja 2018.
7. Fontana, D. (2006). *Čarobne svjetiljke: priče koje čitate svojem djetetu kako bi potaknuli mir, povjerenje i kreativnost*. Zagreb: Planetopija.
8. Fontana, D. (2007). *Čarobne svjetiljke 2: priče koje u djeci potiču mir, povjerenje i kreativnost*. Zagreb: Planetopija.
9. Grgurević, I., Fabris, K. (2012). Bajka i dijete s aspekta junaka usmenoknjiževne i filmske bajke. *Metodički obzori: časopis za odgojno-obrazovnu teoriju i praksu*, 7(2012)1(14), 155-166. Dostupno na <https://hrcak.srce.hr/78851>
10. Hlevnjak, B. (2000). Kakva je knjiga slikovnica? U R. Javor (Ur.), *Kakva je knjiga slikovnica* (str. 7-11). Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.
11. *Hrvatski jezični portal: bajka*. Pristupljeno 18. veljače 2018. Dostupno na <http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search>.

12. Kalb, G. i Ours, J.C. (2013). Reading to Young Children: A Head-Start in life? *University of Melbourne, Institute for the Study of Labor*. Dostupno na <http://ftp.iza.org/dp7416.pdf>.
13. Kapović Vidmar, P. i Lacovich, M. (2017). *7 putovanja: terapijske priče za djecu*. Rijeka: Naklada Uliks.
14. Killick, S. i Boffey, M. (2012). *Building Relationships through Storytelling: A foster carer's guide to attachment and stories*, <https://www.thefosteringnetwork.org.uk/sites/www.fostering.net/files/content/building-relationships-through-storytelling-31-10-12.pdf>. Pristupljeno 25. svibnja 2018.
15. Kondić, Lj. (2012). *Zimska bajka*. Zagreb: Alinea.
16. Lisica, D. (2004). *Put do dječjeg srca: priručnik za logopede, stručne suradnike i odgojitelje uz slikovnicu Dicka Brune „Pričaj!“*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
17. Longo, I. (2010). *Roditeljstvo se može učiti*. Zagreb: Alinea.
18. Ljubetić, M. (2012). *Nosi li dobre roditelje rođa?!: odgovorno roditeljstvo za kompetentno dijete*. Zagreb: Profil International.
19. Ortner, G. (2016). *Bajke koje pomažu djeci: priče protiv straha i agresivnog ponašanja te sve što trebate znati kada ih čitate djeci, za djecu od 3 do 7 godina*. Zagreb: Mozaik knjiga.
20. Ortner, G. (2009). *Nove bajke koje pomažu djeci: priče o svađi, strahu i nesigurnosti te ono što bi roditelji trebali znati o tome, za djecu od 6 do 10 godina*. Zagreb: Mozaik knjiga.
21. Perrow, S. (2003). Therapeutic Storytelling: supporting the capacity of children through the realms of imagination. U *IERG International Conference, Vancouver*. Dostupno na http://rcpleven.com/07knigi/primeri_prikazkoterapia.pdf.
22. Perrow, S. (2010). *Bajke i priče za laku noć: terapijske priče za djecu*. Velika Mlaka: Ostvarenje.
23. Perrow, S. (2013). *Iscjeljujuće priče II: 101 terapijska priča za djecu*. Velika Mlaka: Ostvarenje.

24. Perry Good, E. (2009). *Kako pomoći klincima da si sami pomognu*. Alinea: Zagreb.
25. Pintarić, A. (2008). *Umjetničke bajke: teorija, pregled i interpretacije*. Osijek: Sveučilište "Josipa Jurja Strossmayera", Filozofski fakultet : Matica hrvatska.
26. Scholastic i YouGov (2015). *Kids & Family Reading Report*, http://www.scholastic.com.au/schools/ReadingLeaders/KFRR/assets/pdf/KFRR_AUS.pdf. Pristupljeno 20. svibnja 2018.
27. Skočić-Mihić, S., Trošelj, B. I Zoričić, T. (2017). Jesu li odgajatelji upoznati s problemskim slikovnicama i slikovnicama o djeci s poteškoćama? U B. Mandeš i T.T.Vidović Schreiber (Ur.), *Dijete, knjiga i novi mediji* (str. 65-82). Split: Filozofski fakultet u Splitu; Zagreb: Savez društava Naša djeca Hrvatske.
28. Skočić - Mihić, S., Riman, K. i Zoričić, T. (2016). The role of problem picture books in the formation of inclusive values. U *Međunarodni stručno-znanstveni skup, „Suvremeni modeli rada u dječjem vrtiću i kompetencije odgojitelja “*. Dostupno na <https://scholar.google.hr/scholar?hl=en&q=%22The%20role%20of%20problem%20picture%20books%20in%20the%20formation%20of%20inclusive%20values%22&btnG=>.
29. Slunjski, E. (2013). *Kako djetetu pomoći da...upozna svoje emocije (i nauči njima upravljati: priručnik za roditelje, odgajatelje i učitelje*. Zagreb: Element.
30. Smith, C.B. (2007). Telling Stories: Past and Present Heroes. *Frontiers: The Interdisciplinary Journal of Study Abroad*, 14, 29-40. Dostupno na <https://eric.ed.gov/?id=EJ891490>.
31. Velički, V. (2013). *Pričanje priča – stvaranje priča: Povratak izgubljenom govoru*. Zagreb: Alfa.
32. Zalar, D., Kovač-Prugovečki, S. i Zalar, Z. (2009). Slikovnica i dijete: kritička i metodička bilježnica 2. *Golden Marketing, Zagreb*.

7. PRILOZI

Prilog 1: Upitnik

Poštovani roditelji,
u sklopu izrade diplomskog rada u ovom upitniku željeli bi dobiti Vaša mišljenja o čitanju i pričanju dječjih priča. Ispunjavanje upitnika traje oko 10 minuta. Upitnik je anoniman i dobrovoljan te u svakom trenutku možete odustati od ispunjavanja. Molimo Vas za iskrenost i hvala Vam za suradnju.
Za dodatne informacije možete se obratiti istraživaču na mail: tina.dordevic95@gmail.com

Molimo zaokružite ili upišite odgovore:

Spol: Ž M Dob: _____ Bračni status: _____ Broj djece: _____ Grad u kojem živite: _____

Označite stupanj obrazovanja: osnovna škola srednja škola preddiplomski studij (2-3 godine fakulteta) diplomski studij (5 godina fakulteta) doktorat Radni status: zaposlen nezaposlen

Navedite jeste li odgojno-obrazovne struke (odgajatelj, učitelj, profesor i druge): DA NE

Navedite koje ste struke? _____

Procijenite svoj socio-ekonomski status: 0-značajno ispodprosječan, 1-ispodprosječan, 2-prosječan, 3- iznadprosječan, 4-značajno iznadprosječan.

Imate li sačuvane slikovnice ili knjige iz Vaše mladosti? DA NE Navedite okvirni broj naslova _____ ili kolekcija _____

Čitate li ih Vašoj djeci? DA NE

Jeste li ikada samostalno osmislili priču kako biste pomogli Vašem djetetu u rješavanju određenog problema? DA NE

Jeste li ikada pohađali edukacije o utjecaju priče na razvoj djeteta? DA NE Navedite koje:

Procijenite stupanj slaganja sa sljedećim tvrdnjama na skali od 0 do 4, pri čemu je 0 – uopće se ne slažem, 1 – u manjoj mjeri se slažem, 2 – osrednje se slažem, 3 – u većoj mjeri se slažem, 4 – u potpunosti se slažem.

	Uopće ne	U manjoj mjeri	Osrednje	U većoj mjeri	U potpunosti
Pohađam edukativna predavanja/radionice za roditelje.	0	1	2	3	4
Čitam stručnu literaturu vezanu uz djecu i roditeljstvo.	0	1	2	3	4
Pratim emisije posvećene roditeljstvu i odgojnim pitanjima.	0	1	2	3	4
Savjetujem se s odgajateljima oko odgoja svog djeteta.	0	1	2	3	4
Savjetujem se sa stručnim suradnicima oko odgoja svog djeteta.	0	1	2	3	4
Volontiram u vrtiću.	0	1	2	3	4
Volim pričati i čitati priče i slikovnice.	0	1	2	3	4
Posvećen sam pričanju i čitanju priča i slikovnica svom djetetu.	0	1	2	3	4
Imam naviku pričanja i čitanja priča i slikovnica.	0	1	2	3	4
Kao djetetu su mi pričane i čitane knjige.	0	1	2	3	4
Pažljivo biram slikovnice koje ću čitati svom djetetu.	0	1	2	3	4
Razlikujem priče i slikovnice po njihovoj namjeni i vrsti.	0	1	2	3	4
Smatram da se pričom i slikovnicom može utjecati na promjenu ponašanja djeteta.	0	1	2	3	4
Osjećam da mi priče pomažu u odgoju djeteta	0	1	2	3	4
Odgajatelj me potiču na čitanje priča i slikovnica.	0	1	2	3	4
Savjetujem se s odgajateljem oko izbora priče za moje dijete.	0	1	2	3	4
Moje dijete voli čitanje priča i slikovnica.	0	1	2	3	4
Moje dijete traži da mu se čita.	0	1	2	3	4
Moje dijete ima omiljene slikovnice.	0	1	2	3	4
Moje dijete odabire priče i slikovnice u kojima se može poistovijetiti s glavnim likom.	0	1	2	3	4

Slikovnica je prva knjiga djeteta čiji je naglasak stavljan na sliku, jer se njom izražava glavni i najbitniji dio misli.

Problemska slikovnica je slikovnica koja se bavi problemskim situacijama u životu djeteta, vezana uz djetetove osjećaje, zdravlje, osobine njegove ličnosti i ponašanje, te uz odnose u obitelji i društvu.

Terapeutske priče su specifične priče namijenjene djeci, koje kroz pozitivan i imaginativan način rješavaju tešku situaciju i služe kao pomoć u nošenju s određenim emocijama, ponašanjima i iskustvima, te doprinose uspostavljanju ravnoteže.

Priča koja pomaže je vrsta priče koja je napisana za određeno dijete ili situaciju koristeći metaforu.

Jesu li vam poznati termini: *problemska slikovnica* DA NE, *terapeutska priča* DA NE i *priča koje pomaže* DA NE.

Procijenite stupanj slaganja sa slijedećim tvrdnjama na skali od 0 do 4, pri čemu je 0 – uopće se ne slažem, 1 – u manjoj mjeri se slažem, 2 – osrednje se slažem, 3 – u većoj mjeri se slažem, 4 – u potpunosti se slažem.

Imao sam iskustvo da...	Uopće ne	U manjoj mjeri	Osrednje	U većoj mjeri	U potpunosti
...je priča pomogla u nošenju s određenim problemom u odgoju djeteta.	0	1	2	3	4
...je pričanje odabrane priče i slikovnice pomoglo da se moje dijete lakše nosi u određenoj problemskoj situaciji (gubitku bliske osobe, ljubimca, odvikavanju od pelena, dolasku prinove u obitelj i drugo).	0	1	2	3	4
...je moje dijete bilo mirnije i zadovoljnije nakon čitanja priče.	0	1	2	3	4
...je priča utjecala na promjenu zahtjevnog ponašanja mog djeteta (burne reakcije, nedostatak koncentracije, udaranje, vikanje i sl.)	0	1	2	3	4
...sam samostalno smišljao priče da bi utjecao na promjenu ponašanja svog djeteta.	0	1	2	3	4
...sam prilagodio određenu priču/slikovnicu potrebama svoga djeteta.	0	1	2	3	4
...nakon pročitane priče/slikovnice opazim da dijete u igri koristi elemente priče koje sam mu pričao/čitao.	0	1	2	3	4

Molimo upišite dob predškolskog djeteta u vrtiću za kojeg procjenjujete koliko često provodite navedene aktivnosti na ljestvici od 0 do 6, pri čemu je 0 – nikad, 1 – rijetko (2-3 puta godišnje), 2 – mjesečno (1-2 puta mjesečno), 3 – tjedno (jednom tjedno), 4 – više puta tjedno (2-3 puta tjedno), 5 – gotovo svakodnevno (4-6 puta tjedno), 6 – svakodnevno (1 ili više puta na dan).

Djetetu od ___ godina i ___ mjeseci...	Nikad	Rijetko	Mjesečno	Tjedno	Više puta tjedno	Gotovo svakodnevno	Svakodnevno
... čitam slikovnice.	0	1	2	3	4	5	6
... čitam problemske slikovnice.	0	1	2	3	4	5	6
... čitam terapeutske priče/priče koje pomažu.	0	1	2	3	4	5	6
... pripovijedam priče.	0	1	2	3	4	5	6
... pripovijedam terapeutske priče.	0	1	2	3	4	5	6
... smišljam priče.	0	1	2	3	4	5	6
... smišljam terapeutske priče.	0	1	2	3	4	5	6
... smišljam priču za određenu problemsku situaciju.	0	1	2	3	4	5	6
... smišljati priče namijenjene zahtjevnom ponašanju.	0	1	2	3	4	5	6
... imam običaj nakon čitanja dati djetetu da izrazi doživljaj putem crtanja, igranja u pijesku ili sa lutkama	0	1	2	3	4	5	6
... omogućujem slušanje auditivnih priča na CD-u.	0	1	2	3	4	5	6
... posuđujem slikovnice iz biblioteke.	0	1	2	3	4	5	6
... posuđujem problemske slikovnice iz biblioteke.	0	1	2	3	4	5	6
... posuđujem terapeutske priče iz biblioteke.	0	1	2	3	4	5	6
... posuđujem priče/slikovnice iz vrtičke biblioteke.	0	1	2	3	4	5	6
... pitam za pomoć odgajatelje ili knjižničara izabrati priču/slikovnicu.	0	1	2	3	4	5	6

Molimo procijenite koliko često nakon čitanja ili pričanja terapeutske priče koja je usmjerena na promjenu unutarnjeg stanja ili ponašanja Vašeg djeteta:

- Saslušate što dijete želi pričati o priči i odgovarate na njegova pitanja ako ih postavi: nikad rijetko često uvijek
- Analizirate sadržaj i likove priče i naglasite poruku za djetetov život: nikad rijetko često uvijek

Zahvaljujem se na suradnji!

Prilog 2: Priča „Čangrizavi račić“

Priču koju je osmislila Suzan Perrow (2010), a koristio ju je dječji terapeut u radu s petogodišnjom djevojčicom koja je štipala drugu djecu.

Mali rak nije bio jako omiljen među ostalom djecom s plaže. Njegovim je prijateljima bilo dost njegova uvijek tmurnog raspoloženja i toga da ih stalno gricka i ozljeđuje svojim štipaljkama. Jednog dana kornjača odluči sazvati sastanak ako bi se to zaustavilo. Hobotnica, morska zvijezda i galeb pridružili su se sa svojim idejama.

„Trebali bismo mu odrezati štipaljke“, reče hobotnica, koja je još uvijek njegovala ranu na jednom od krakova, ranu nastalu kada ju je ugrizao prošlog tjedna.

„Možda bismo mu trebali slijepiti krakove“, predloži morska zvijezda, kojoj su zbog raka dva kraka bila kraća.

„Ili bismo ih mogli svezati na leđima – jako čvrstim komadom konopca“, reče kornjača, koja je uvijek nastojala imati više razumijevanja nego ostali prijatelji s plaže.

„To je jako dobra ideja, kornjačo, ali što da radimo dok on uči?“ povikaše svi prijatelji u jedan glas. Bilo im je dosta rakova hirovitog raspoloženja. Također, nisu vjerovali da će on ikad biti sposoban promijeniti svoj običaj da ih ozljeđuje.

Kornjača je polako hodala naprijed – natrag po pijesku, razmišljajući na svoj mudar kornjačin način. Iznenada se zaustavi pokraj hrpe morske trave. „Imam ideju“, objavi skupini. „Od morske ću trave isplesti debele rukavice bez prstiju koje će rak nositi na svojim štipaljkama. One bi ga mogle naučiti da bude oprezniji.“

Kornjača je bila jako uzbuđena zbog svoje ideje. Otišla je ravno natrag do svoje špilje u stijeni po svoje igle od naplavljenog drva. U međuvremenu ostali su se prijatelji s plaže nerado složili oko skupljanja dugih niti morske trave. Ipak, kada se kornjača vratila, čekala ju je velika hrpa morske trave i ona započe pletiti par rukavica bez prstiju koje će rak nositi na svojim štipaljkama.

Baš kad je završila drugu rukavicu bez prstiju, stiže rak. „Dečki, što se događa?“ upita rak. Naravno, bio je veoma znatiželjan i želio je znati čime se to cijelo jutro bave njegovi prijatelji!

Kornjača brzo reče: „Imamo dar za tebe.“ I dade mu rukavice bez prstiju da ih proba. Pa, rak je bio veoma uzbuđen, mogao si ga preveslati i perom od ribe – orla.

Nikad mu prije nitko nije dao nikakav dar. Istok trena navuče rukavice bez prstiju preko svojih štipaljki: savršeno su mu stajale!

Ostatak dana prijatelji s plaže proveli su u zajedničkoj igri – bez štipanja i ozljeđivanja, jednostavno su bili sretni što su svi zajedno. Rakovi prijatelji nisu mogli vjerovati. Vidite, toga se dana raku još nešto dogodilo. Sada kada su njegove štipaljke bile sakrivene rukavicama bez prstiju, skupljene na ugodan i lijep način, on više nije bio onako mrzovoljan kao inače.

Naravno, kada je rak bio gladan, morao je skinuti svoje rukavice kako bi u vodama između kamenja ulovio sebi večeru. No prije nego bi se opet išao igrati s prijateljima, stavljao je svoje rukavice preko svojih oštih štipaljki. Činilo se da su mu rukavice pomogle da bude pažljiviji.

Ipak, rukavice bez prstiju ispletene od morske trave ne mogu trajati zauvijek. Jednog dana postale su tako pune rupa da su jednostavno otpale s rakovih štipaljki i valovi su ih odnijeli u more. Srećom, dotad je rak već naučio da se svojim štipalkama smije služiti samo u lovu i dok jede. Znao je kako ih držati čvrsto zatvorene dok se igra s prijateljima.

Prijatelja s plaže veoma se dojmila kornjačina mudrost. Od tog dana, nadalje, kada god su imali neki problem koji je trebalo riješiti, uvijek su tražili njezino mišljenje. I najčešće je njezino mišljenje i bilo najbolje.

Prilog 3: Priča „Rođen za kralja“

Priču je napisala Suzan Perrow (2010) za šestogodišnjeg afričkog dječaka kojeg je spolno zlostavljala dadilja, kako bi mu pomogla da prevlada strah od odlaska na toalet.

Nekoć davno živjelo jedno dijete rođeno da bude kralj. Dok je bio maleni dječak, svi su ga zvali Mali Princ. Dali su mu malu kralju koju je stalno nosio na glavi.

Kao i svi dječaci, i on je volio istraživati i penjati se, trčati, skakati i imati pustolovine. Cijele se dane igrao sa svojim prijateljima u vrtovima i šumi oko palače u kojoj je živio. Njegova je kruna blistala na suncu, pa su se prijatelji voljeli igrati u blizini njenog zlatnog sjaja.

No jednog se dana nešto dogodilo dok se igrao sa svojim prijateljima blizu zida palače. Jedan se dječak počeo grubo igrati. Iznenada, neki stariji dječak gurnu Malog Princa tako jako da je pao s ruba i otkoturao se ispod nekih stijena. Slomio je mnogo kostiju – i na rukama i na nogama.

Ljudi iz palače brzo su potrčali i spasili ga. Pažljivo su ga odnijeli u njegovu sobu. Liječnici mu čvrsto zamotaše ruke i noge te mu rekoše da mora dugo, dugo ležati u krevetu i čekati da mu kosti zarastu. Zapravo, Mali Princ je tako dugo ležao u krevetu da je, kada su kosti zarasle, zaboravio kako se hoda. Jedino što je želio bilo je ležati u krevetu. Nije se osvrtao na mamine i tatine molbe da ustane, nije se čak ni pokušao pomaknuti.

Jednog dana njegova se baka nečeg dosjeti. Uzela je svoje veliko ručno zrcalo, otišla do Malog Princa i sjela na njegov krevet. Stavi baka zrcalo ispred njega i reče mu: „Rođen si da budeš kralj, imaš zlatnu krunu na glavi koja voli svijetliti na suncu. A pogledaj je sada!“

Mali Princ pogleda u zrcalo i jako se iznenadi vidjevši da je njegova kruna na sobnom svjetlu postala mutna i siva. „Morate me iznijeti van“, zaplače, „Tako da moja kruna može ponovno blistati na suncu.“

„Ne, tebe ne treba nositi“, odgovori mu baka, „moraš sam otići van...ali ako mi pružiš ruku, ja ću ti pomoći da hodaš.“

Mali Princ pruži ruku i baka mu pomogne da polako pomakne noge s kreveta na pod. Zajedno su polako izašli iz tamne sobe, duž hodnika palače, pa van u vrt na sunce.

Trebalo je proći još mnogo tjedana da Mali Princ ponovno počne trčati i skakati, penjati se i ići u pustolovine kao nekad. Njegovi su prijatelji dolazili svaki dan, držali ga za ruku i pomagali mu da hoda. Što je više hodao vrtom, to je njegova kruna jače blistala na suncu. Uskoro se igrao svaki dan, baš kao i prije. Baka je sjedila na kraju vrta i promatrala kako se igra s prijateljima. Bila je jako ponosna na svog unuka, Malog Princa, rođenog da bude kralj!